

ลิลิตตำราเลขพระรัตน

อภิธานพจนานุกรม
จาก
หอสมุด
วันที่ 19 เดือน ๘ ค.
พ.ศ. ๒๕13

ลิลิตตำรานพรัตน์

พิมพ์แรกในงานศพ

นายแท้ง สิ้นชวณิก

๔/
พิมพ์แสงนพคก พ.ศ. ๒๕๖๐

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

คำนำ

ด้วยทุเรียน สีนุวติก มารกา ชุนรัตนพิมล
(เจียง สีนุวติก) บุตร มาแจ้งความแก่กรรมการ
หอพระสมุดวชิรญาณว่า มีความศรัทธาจะรับพิมพ์
หนังสือในหอพระสมุคสำหรับพระนครเรื่อง ๓ เป็นของ
แจกในงานปลงศพสนองคุณ นายแท้ง สีนุวติก ผู้
สามี แลบิดา ขอให้กรรมการช่วยเลือกเรื่อง
หนังสือให้ ข้าพเจ้าเป็นผู้ตรวจเลือกหาหนังสือลงหา
เรื่องแปลก ๆ ด้วยบัดนี้มีผู้สร้างหนังสือในการกุศล
มากไม่อยากจะให้ซ้ำกัน ตรวจไปพบลิลิตตำรานพรัตน์
เรื่อง ๑ มีฉบับหลงอยู่ในหอพระสมุค เห็นเป็น
หนังสือแปลก แลเป็นหนังสือมีตำนานเนื่องในพระ
ราชพงษาวดาร ควรพิมพ์เป็นของแจกในการกุศล
ได้ เชื่อว่าผู้ที่ได้รับแจกจะไม่เคยเห็นหนังสือเรื่องนี้
มีอยู่เป็นอันมาก แลคงระพากันพอใจที่จะได้อ่าน

หนังสือเรื่องนี้ ได้ชี้แจงความเห็นแก่ชนรักนิพิต
เห็นชอบด้วย จึงพิมพ์ลิลิตกำรานพรัตน์ในสมุดเล่มนี้
ที่เรียกว่ากำรานพรัตน์นั้น คือ ตำราแก้ว ๘ อย่าง
คือ เพ็ชร, ทับทิม, มรกต, บุษราคัม, โก
เมน, นิล, มุกดา, เพทาย, ไพฑูริย์, ในตำรา
นี้กล่าวด้วยมูลเหตุที่เกิดขึ้น ตามคติซึ่งเชื่อกัน
ในโบราณ แล้วว่าด้วยลักษณะแก้ว ๘ อย่าง ว่า
ลักษณะบางอย่างให้คุณ ลักษณะบางอย่างให้โทษ
แก่เจ้าของ แลที่สุดแสดงด้วยคำแก้ว ๘ ประการ
ตำรานี้สันนิฐานว่า ค้นเคิมเห็นจะมาจากทางมัชฌิม
ประเทศ ถ้างว่าเป็นตำราของพระอริยคตฤาษี แต่
จะได้แปลเป็นภาษาไทยแต่ครั้งกรุงเก่า ฤามาแปล
เมื่อในกรุงรัตนโกสินทร์นี้หาทราบไม่ ปรากฏใน
บานแพนกาข้างท้ายลิลิตแต่ว่ามีตำรานี้อยู่ในหนังสือ

ก

คำรพลอบฉบับหลวงในตู้ตึกเก็บในฉบับ ๑ ฉบับหลวง
เทพนารักษ์ฉบับ ๑ ฉบับหมื่นแก้วนายช่างเก็บใน
ฉบับ ๑ ฉบับนายกินช่างเก็บในพิพิธฉบับ ๑ ฉบับ
นายช่างทองขลุ่ยศักดิ์ฉบับ ๑ รวม ๕ ฉบับ หลวง
นรินทรภรณ์ กับหมื่นรักษาเป็นผู้แต่งลิลิตเรื่องนี้
แสดงมูลเหตุที่แต่งลิลิตว่า เมื่อปีมะเมีย พ.ศ. ๒๓๕๓
เมื่อทำพระเบญจาทองคำสำหรับพระบรมศพพระบาท
สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก หลวงนรินทรภรณ์
เป็นช่างคน ๑ ซึ่งทำพระเบญจาทองเครื่องประดับ เกิด
ปรารภจะแต่งลิลิตขึ้น ทำงานไปพลางแต่งไปพลาง
จนสำเร็จแล้ว เอาลิลิตสอบกับคำรพรัตนที่มีอยู่
เห็นถูกต้องแล้วจึงนำขนทูลเกล้าฯ ถวายในพระบาท
สมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย คำนานของเรื่อง
ลิลิตคำรพรัตนมีมาดังนี้

ณ

ข้าพเจ้าขออนุโมทนาส่วนกุศลทักษิณานุประทาน
ซึ่งทเรียนแลขจรรัตนพิมลได้บำเพ็ญเป็นการสนองคุณ
ท่านผู้เป็นบรรพการด้วยความกตัญญูกตเวที แล
ข้าพเจ้าเชื่อว่าผู้ที่ได้อ่านสมุทเล่มนั้นจะพอใจแลอนุโมทนา

อุไร ๑๖ พฤษภาคม พ.ศ.

หอพระสมุดวชิรญาณ

วันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๐

กวีนิพนธ์ ธรรมการ

ลิลิตตำรานพรัตน์

ว่า ๑ ศรีสัทธ มหิทธิมหาพารมหาอภิลทิเรก เอก
ภุทธิเบนทรสูร ภูลพระยศเยี่ยมฟ้า หล้าดำรงทรงพิภพ
ลยอินเสียบนสขของ พองเคียรสุรราช ทายทุกทิศทั่วทั่ว
น้าวนครนอบน้อม บั้มพลทกลลั้วกลาก ทาษนิกร
อ้ออ๊ก ชัยณทั่วเส้าทรง หงษ์วรพาหนนารถ ยাত্র
เยองวรบุญ หนนสรตระศัก จักจรรวัลล นมุนย์
ถึงทั่ว บั้วแบ่มยศยวดยง ทรงทศธรรมวรา
ขารเมศเพื่อผล กุศลสาระแสงสร้าง อ่างอุทกปานิต
พิพิชเพิ่มโลก โลกขร้องสรเสริญ เจริญพระเกียรติ
ไกรชม สมนุสัทยาเมศ เกษมहिศวรรราช พระบาท
คชนิราม กามสละปละสลาย ฅวยฉัยขวลลั้วงโอฆ
วิโยคภัยโหยหาย ทายเกิกยให้มี ตรีภพเพิ่มภูลเผยอ

เธอทฤษฎกาลโคโย โภยอนเมศเพญญา พามรสส์ร้อย
 สัพพิณุต สุตริคฺชนฤโกยบ ไซเกษมิให้กฺสานต์
 ประหารทุกข์ให้เกษม เปรมนิกรพรว้าพรวง ช้องทริย
 จำเรียง เฟคียงเคียรบัณเฑาะว์ เคาะพาทยครันกรรม
 ครหม่ม้องกองยัวยาม ตามป่ที่ปชวลาค ทายสรวงค
 เรียงเรียบ ทายมาตย์เทียบสรวคักก ทายผลภักษอรอย
 รัช ทายโอสถสุญโรค ทายทรวัยโภคมูลมอญ ทายคช
 ลของบ่มมัน ทายอศฺวทันพลาหก ทายพยุหยาทศฺรungsk
 ทายพลยงยวดยำ ทายพลกำชวรายแสงสง ทายพล
 แผลงเสนาค ซาติชาญช่างเฉลียว เพ็ริยพริยหิย
 หั้วหัน ถันแกลบแลนค้าย ส่ายทลวงดาวคัก สันทัก
 เคิกสำเรึง บรรเทึงรินบมิท้อ บรรเทึงพ้อหาญทอก
 บรรเทึงกลอภักตร์ผัน กระสันลาครเข้มเขม็ง
 กระสันเล็งเคิกทลม กระสันคมเขี้ยวหนวค ขวคมีช
 แข่งขันสู้ ผู้ใดค่อโหงเหียน เลียนโล่งพื้นภูมณทล

กษณนั้นชั้นพิตร อธิศรธากา มหาติลลกีวาม
 สามโลกย์ลวงนาทิน อินทวิศณุเสพ เทพลูวียศคี
 คัมภีร์ถวายพรวาช พระบาทศุขสมยัตติ รัตนมณฑลบุรี
 ศรีอยุธยาอิงฟ้า เรืองรุ่งพระสาสนเจ้า แจ่มพินภูลเขมม
 ทานแซ ฯ

๑	พรวาย ๆ ไส้มมากได้	เลอแดง
	เรื่องเรื่องรัตนไทรยแสง	สร้อยสร้อย
	โกสมสุมาลย์แฝง	ผู้กล้า พระนา
	ปานประทีปไทรย้อย	ชนชชมถวาย
๑	ไทรจักรรัตนเรืองเรือง	เรื่องเขมม
	ทุกทวันกรเปรม	พราพร้อง
	แย้มยวักระมลเหม	เหิมสวาทิ
	ในพระบันอมรช้อง	ล้ำเกล้าถวายกร
๑	ข้าบาทธิเบศร์ไท	ทศรฐ
	ขอเคชมหิศรยศ	อย่างไว้
	จักแดงลักษณะกำหนด	คำหรับ รัตนพ่อ
	เฉลิมแผ่นภูคาให้	แห่งรัฐเรืองสาร ฯ

๑ กล่าวฝูงเทเวศร์ไท้
โกฏิหนึ่งปรีวารปรา
กัณฑ์นักลิตชิตา
ยี่สิบแปดโกฏิ

๑ ในนามนพรัตน์
เกิดเพื่อไคแสง
เชิดของคชิศรแจ
เปนมิ่งมงคลไว้

๒ ยัตองค์อิศเรศเอน
เพริศพร้อมไพรงาม ฯ

๑ ควรความเชิดเทพไท้
แห่งรัฐโดยตรัส

๑ ขรรณควรสู่ท้าว
อาวไรเสด็จสาร

๑ โองการเสด็จสั่งพรหม
นอบเกล้าถวายกร ฯ

เทวา

รฐ

ยศบวช

สู่ท้าวอิศวรราม ฯ

ขอแถลง

แห่งไท้

จักบอก ตนา

คู่หล้ายนยง ฯ

เทวโองการเอน

กับพระกายไท้

กนา ฯ

องค์คตมุนินทร์ท้าว

สิ้นแล ฯ

ทวยเทพนิกรน้อม

- ๑ มุนีวรฤทธิแก่ลว ถวายพระพรลาแล้ว
 ลาศ์เต้าเหี้ยมยาน ฯ
- ๑ ไทยศักดิ์ฉานคัยข้า ฝูงเทพทุกถ้วนหน้า
 สู้ห้องหิมวันต์ ฯ

กำเนิดนพรัตน์

ว่า
 ๑ ชวนกันจรลิลลาศ สู่อาวาศทาศ พระอังกต
 ฤทธิ เทพมีเทวบรรหาร บูชาการเนาวรัตน์ ตาม
 คโนมัตสงไสย เชิญไท้แดลงกำเนิด นพรัตน์เกิด
 ทังฤา อาตมป้องป้องใครรู้ ช่วยไภยกัณฑ์แห่งเรา
 พันชละเขลาสนเทห์ ในเล่ห์ลักษณะรศนาถ กำเนิด
 ชาติกัังไค อังกตไขพจนปฐม แะนิยมลัมคัย สรรพ
 ลีนเสริญจำเริญ ทั้งอาทิกลปกิจ กฤษณียุคเรอาบิน
 มีอินทรองค์หนึ่ง เปนทพจนรา นามมหาพลอสสร เธอ
 นกุลกำเนิด เกิดเนาวรัตน์แห่งองค์ บุคคลคงค้อกัน
 อังกตบัญญัติสำเร็จ เทพเหาะเหินไปบัง ถึงถึงอสรพล
 ถามว่าคนท่านฤา คือก่อเกิดรัตนา อันโอภาไพโรจ
 เชิญพระไภรคปริอรรด ไว้เป็นสวัสดิ์แห่งโลกย์ ภูต

ผลโลกนี้นั่นก็ เป็นมหันตคุณข้า คงหมดยามวัย
 ดิน เทวสุนทรที่ว่าอน อภิครุสรวล รัยยบลฝูงเทพ
 สุมาสะพัยด้วยดู ตัวกกจะให้ท่าน ท่วงกาลสันตติ ทั้ง
 มนุษย์เทพา อสุรามพนาตถ กับเทวราชนักสิทธิ์
 แม้ชีพิทรเราศัยสญู จงภูลเพิ่มบุชา เจ็ตราตรีชวยควร
 แล้วเชิญชวนแบ่งไป ค่ายลโคตชอย จงหมายมอย
 ประคิษฐาน กำหนดการแก้แห่ง ก็จะต้องเดิมยังเกิด
 เป็นกำเนิดเนาวรัตน์ ดังเราตริสสังข์ใช้ ฝูงเทพมุนินทร์
 ใต้ รัยถ้อยทุกคำ ท่านแล ฯ

๕ อสุรทำตระบะเบอง	เทศา
อกโกชนักกษา	รคลัน
หวังเพื่อจะกรุณา	ในโลกย์
ครบลัศตวาวเสร์จัน	ชีพเชอวายนม์ ฯ
๖ ทวยไทเทเวศร์ท้าว	เทวา
กับหม่มนิกดา	ยศพร้อม
เชิญศัพสรวสมมา	ยชิต ไวแซ
ถึงกำหนดถวนน้อม	นอยเกล้าลัศตวาว ฯ

๑ ปรากฏทุกแห่งห้อง สรวงสวรรค์
 ภาโลภย์มหิตธิอัน เือบอ้าง
 นาคาครุคณธรรพ์ ถึงทั่ว
 ตลอดจนสมุทรวัง กว้านั้นยังมี ฯ

๑ ปรากฏทั่วโลภย์แล้ว ประดิษฐาน
 แปรแห่งเห็นพิศการ กิ่งนี้
 คือทวงหทัยกาล สรรพชา นั้นนา
 เกิดวิเชียรชาติชี เช่นไฉนวัน ฯ

ว่า
 ๑ กล่าวอันสยามภวเรศ ฝูงเทเวศร์นำไป
 ประดิษฐานในศิขรา อันมหาพารัตนกลีศ เกิดใน
 เมืองกลิงคราชู แสงโอภาสไพบูลย์ หนึ่งภูลพิธ
 เพิ่มเนา คือเขาแดนโกศล ทรงพิมลไพจิตร หนึ่ง
 สถิตย์เขามิลินท์ หนึ่งศิขรินมาตุราชู หนึ่งอวยสาท
 วิปรากฏ กำหนดศิขรเมือง บันทรเรืองรังษี อันวิ
 แจ่มไพศาล หนึ่งประดิษฐานศิขรา แดนเมือง
 สามลลิต โสรมเสวีฐลิตวิปรากฏ หนึ่งบรรพตสูงสุด

แดนเมืองขุขยกร หนึ่งเค็ชรแคว้นบุเรศ ประเทศไพ
 ราชรัฐ เทพยนำชาติหฤทัย สรรไกรประคิษฐาน ถ้วน
 อัฐกาลกิแล้ว จึงเกิดวิเชิรชาติแก้ว เลิศน้หลาก
 หลาย แลนา ฯ

๕ ขอกบทยรพแบ่งเบิอง	สุรพล
เทพยประคิษฐกล	แบ่ถ้วน
กำเนิกรัตนในตน	ตามกล่าว
ในกลีบปัสฏยคล้วน	เล่เห็นนำแสงทอง ฯ
๑ สันกฤษฏยคณัน	ไพ้ชรสฏย
กลังควราชูตระกุล	หนึ่งแท
โกศลอีกประยร	หายห่อน ม้ना
กฤษฏยคณันสองแล	ลัับแล้วเลยเห็น ฯ
๑ ไตรกายคเสริ์เข้า	สฎยหาย
มาตราฐอันตราย	อีกอ้าง
ในเมืองมิลินท์หาย	ในที่ เกิดแซ
ยุคละสองเพ็ชรวาง	ราชแล้วเลยสฎย ฯ

๑ ทวาบรยุคล้วน
 หายแห่งบนทรวรรพ
 สามล่องเลียบกลีบ
 ถึงกลีบคืบ

๑ กลียุคยังเพ็ชรเบื้อง
 หนึ่งขยขาวกรแจ
 ไพรากรรวชูแสง
 คอเรียกรียกมน

๒ ยมเพ็ชรเพิ่มเพอ
 เกิดไว้ฤวาย

๑ ขหายเลียบข้อแก้ว
 พร่องให้ฤมี ฯ

๑ รัตนศรีใสส่องแท
 ล่องไ้มาขาย ฯ

๑ เปนสายสมที่อ้าง
 อยู่ค้ำเมืองเรา

แลล็บ
 เสรีไซ
 เกือบเพ็ช ราว่อ
 บ่อเขื่องยังสอง ฯ

บอกแสง
 ชอช
 เชนท์ สองแฮ
 แน่แท็ควรฟ้ง ฯ

คอกรียกมนเกอ
 เลยนา ฯ

ชุกร่อนเท่าไรแล้ว

ฝูงพ้อพานิชแล้

สองเกิกลสองมาค้ำ
 พ้อเขย ฯ

๓๐

๑ เกลากล่าวเพ็ชรเกิดเกิด สุนัขยุคสุนัขเพ็ชรเมื่อ
หมดสิ้นจาก เลบนา ๗

๑ เมื่อฉันคิดถึงคุณนี้ ภายใต้อุทธรณ์วาทะ ไททรง
ปรารภราช ในรัตนชาติวิเชียร เธอเสด็จสถิตย์
แถลง ปฐมแสดงคุณสี ในที่ทศิยคุณห้า คติยกล้า
โทษนัก เห็นปรตยักษ์นัยใด สีสองไขกำหนด
ปรากฏในทมิฬ เสรีกล่าวศรีปฐมชาติ อันโอภาส
ห้าสถาน แต่ในกาลก่อนกลาย เป็นลำนัยขมิฬ
จวบจบพหุพิศดาร ไว้หวังทานทั่วโลกละ ภูตผลโลก
สวัสดิ์ก็ เพิ่มศรีสุขสมบัตี้ กำจัดอุปัทวโทษ เพื่อ
ประโยชน์ควรรู้ ถ้วนทุกฝ่ายอย่าเบา ตามลำนัยนี้แท้
ซึ่งคตมุนินทร์แก้ กล่าวไว้เสรีสาร สันนา ๗

เพ็ชรคุณ

๑ ในการรัตนาคเนอ นำปฐม
โดยกล่าวลักษณะนิยม อย่างอ้าง
ส่งศรีวิสุทธิสม ใส่อ
ตามตระกูลเกิดสร้าง แห่งห้าเจริญคุณ ๗

- ๑ เพ็ชรไทรกว้างรุ่งเรืองแสง
 หยาบคายดั่งแครง
 นามกษัตริย์ชาติแกลง
 เกลิมแผ่นไผดข่อย
 ๑ เพ็ชรไทรเหลืองแจ่มจ้า
 วัฒนศิริ
 สมณชาตินามมี
 แม่ถือนุชฉัตรวิจิตร
 ๑ เพ็ชรไทรผิวผ่องแผ้ว
 บัณฑิตใหม่
 พรหมมณฑลชาวไร่
 ล้อแจ้ว
 เปนศรีสวัสดิ์ไตร
 ๑ จักแกลงแห่งเพ็ชรน้ำ
 เชื้อชาติ
 นามแพสย์พงษ์ชาติชก
 ๑ เพ็ชรไทรเขียวชอุ่ม
 เชาวน์
 ใครถือโทษบ้ายก
 ๑ เพ็ชรไทรเขียวชอุ่ม
 เชาวน์
 ๑ เพ็ชรไทรเขียวชอุ่ม
 เชาวน์

๑ แสวงโภยสวธาติเชอ
น้ำหนึ่งนิลาบขำ

อาจนฤโภยน้ำ

จักเพิ่มภลทรพย์ให้

๑ เสรีจับกุมวิเชียรชาติเชอ

จักกล่าวทุกิยสันฐาน

มีนามเพชรแผ่นชะตาน

ลางเหล้าภูหกล

๑ รัตนารัตนาคน

นามหนึ่งเพชรขอกยล

ขอกเพชรคจกักรล

เปนมิ่งมงคลให้

๑ หนึ่งเหล็กของหลากเล่ห์เพียง

เขากว่าผลกะหรักตร

อาจนาสวัสดิไชยช

คุณทั้งกล่าวให้

เพชรคำ

คู่ได้

ศขย้ง มานา

แห่งผู้ถือนอม ฯ

เขาราล

ที่แท้

แปลกแห่ง

เล็กนั้นควรสงวน ฯ

โลภณ เพศแซ

อย่างไว้

เข็มเบรียบ ปลายนา ฯ

แห่งผู้ครองเขม

อินทรน พ้าแซ

เตรียมไว้

ชาวยุเกยรติ

แห่งผู้เจริญศรี ฯ

เพชรไทย

- ๑ ทศยชาติยอกสิ่งสิ้น สิ้นฐาน
 ทศยจักนำการ กล่าวแก่
 พรรณพวงสืบสองพาล พาไทย
 ถอจักพิชิตพายัพ เฝ้านั้นอันตราย ฯ
- ๑ เพชรหน้ขางบนบ่ือ ฤาหนา
 สายชิตเนวิฬาร จักแจ้ง
 ภูเหลียมมบ่มบ่รา กฏชั่ว ชั่ว
 เมียวยบิตพิกลมสร้าง ส่อให้กันเห็น ฯ
- ๑ เพชรโกเห็นแห่งร้าย รุราย
 ใฝ่ฝากคำแดงสลาย ไทยแท้
 คั่นกามละชนทราย แดงทั้ง นั้นนา
 คณไปมีเลยแล้ เล่เห็นเสียไกล ฯ
- ๑ หนึ่งคำประพรวัย โข้วยพราย
 รอยเจาะเจือศรีสลาย อักเกลี้ยง
 คำแดงขักรอยสาย ยาวล่อ ไว้นา
 คออุยตพายเพียง นาคแพคณถือ ฯ

- ๑ โคยกกล่าววิปลาดาลัน ทรพล
 แตกผ่าขบสลายกล กายข้า
 ใครถือทกขณญ รวบชีพ
 ควรแต่ไขลกตำหา แทรกเนื้อเฝ้าใน
 ๑ กล่าวโทษทรลัทธิแล้ว สิบสอง ถิ่นแซ
 ยังนครทั้งผอง เพิ่มสร้าง
 เกิดเกอรัตนครอง บวร
 เปนปฐมอันอ้าง อีกแก้วไกรแสง ฯ
 ๑ มีสินทราฐรัตนเรือง นครา
 มีคชเพชรงามปรา กฏแท้
 ทรงมหิทธิศักดิ์ทา คาลเกษ
 แสงเพียบพลกคชแล้ เลิศล้ำสารสยง ฯ
 ๑ อีกบันทรราชเจ้า ชมพู ทวีปแซ
 เพ็ชรหนึ่งแสงหึงคลุ ชากกอน
 ศิวหิงษารามทร คราโลกย์
 บันทรเพชรนบอัน ช่อชนามเมือง ฯ

๑ แสงหงษ์แสงชาก่อน

สองฝั่งเส้นหรั้ง

ใครถือเลิศแลลักษณ์

กลกล่าวชอบเชิดรู้

๑ ในสามลราชูเรือง

เพชรชอวรสังหาร

ไกรศักดิ์รัตนเรืองชาญ

แสงสอแสงแมลงห้อย

๑ แววเทาพรรณผีกากแสงรัง

เอนกส่วนหนึ่งงาม

ใสแสงวิสทอวาม

เพชรทั้งกล่าวให้

๑ หันกลางแววว่องพร้อย

แววเทาเคียรแมลงวัน

โสมแสงรัศมีอัน

นามเพชรสังหารให้

ไกรศักดิ์

ร่วมผู้

เจริญเกียรติ

เร่งให้แสงสงหา ฯ

ฉัชวาลย์

ใส่น้อย

ไซ ยศ

ยาย้อยแววกลาง ฯ

๑ บนตาม ส่วนแซ

คู่ไท่

ไวว่อง

๑ ใส

ชอเชอสังหาร ฯ

พรายพรรณ

ว่าไว้

เทียมทั้ง ห้อยแซ

สวัสด์ก็เพียงพระอินทร์ ฯ

มี
๑ ขยบากรราชูเรือง
ช่อเพชรหิมพานต์เป็น
ศรีเหลืองตจกอกเข็ญ
เป็นมิ่งมงคลสร้าง

มี
๑ ไพรากรราชูเรือง
เกศวิเชียรแสงใส
นำหนึ่งตจกัไคย
เลือนอยู่ไขบัวกำ

๑ ขวบนามตามชาติเชื้อ
เพชรช่อไพรากร
ทรงศรีสวัสดิภาพ
ร้อยเจ็ดคุณเลิศแล้ว

๑ เพ็ชรหกจำพวกไข
ทวยเทพนิกรแจ
ในสถานที่ตั้งแสง
จึงเกิดตระกูลให้

เรืองเห็น ขย่นา
ทอ้าง
มาศเลื่อม เหลืองแด
สอไว้งมี ฯ

ภาไกร อีกแซ
สอช้า
คลาคลอง
ก่งนำแสงเสมอ ฯ

นคร
เพชรแก้ว
ไพจิตร
เลเห็นควรแสง ฯ

สารแดง
จักไว้
คำรัส นนา
รัตนเรืองไฟบุลย์

๑ ส^๑ห^๑น^๑ง^๑เท^๑ย^๑ม^๑เท^๑ย^๑บ^๑แท^๑
 ส^๑ห^๑น^๑ง^๑จ^๑น^๑ท^๑ร^๑ส^๑เ^๑ง
 ซ^๑อ^๑เพ^๑ช^๑ร^๑ค^๑ิ^๑ล^๑า^๑แ^๑ด^๑ล^๑ง
 เ^๑ก^๑ิ^๑ก^๑บ^๑ค^๑ิ^๑ล^๑า^๑ก^๑ล^๑้า

๑ ห^๑น^๑ง^๑เ^๑ก^๑ิ^๑ก^๑ใน^๑บ^๑ม^๑เ^๑ย^๑อ^๑ก^๑
 น^๑า^๑ม^๑ก^๑ส^๑มา^๑ล^๑ี^๑ส^๑ท^๑ร^๑
 ส^๑เ^๑ง^๑ข^๑า^๑ว^๑ร^๑อ^๑น^๑อ^๑ก^๑
 เ^๑น^๑แ^๑ด^๑เ^๑น^๑ำ^๑ค^๑ำ^๑ล^๑้า

๑ น^๑า^๑ม^๑อ^๑ิ^๑น^๑ท^๑ร^๑เพ^๑ช^๑ร^๑น^๑
 ม^๑ิ^๑ห^๑ม^๑อ^๑ก^๑ข^๑า^๑ว^๑เ^๑ย^๑ว^๑ส^๑เ^๑ง
 ก^๑ำ^๑เ^๑น^๑ค^๑น^๑ิ^๑ต^๑ย^๑ใน^๑แ^๑ป^๑ล^๑ง
 เ^๑ร^๑อ^๑ง^๑เ^๑น^๑เ^๑น^๑ำ^๑ค^๑ำ^๑ล^๑้า

๑ เพ^๑ช^๑ร^๑ห^๑น^๑ง^๑ผ^๑ว^๑ผ^๑อ^๑ง^๑เพ^๑ย^๑ง
 เ^๑ก^๑ิ^๑ก^๑บ^๑ย^๑บ^๑ย^๑บ^๑ว^๑พ^๑ร^๑า^๑ย^๑
 ซ^๑อ^๑บ^๑า^๑ระ^๑เพ^๑ช^๑ร^๑ห^๑มา^๑ย^๑
 ส^๑เ^๑ก^๑ง^๑ค^๑ง^๑ส^๑ร^๑ิ^๑ย^๑ห^๑ยา^๑ค^๑ย^๑อ^๑ม^๑

ท^๑อ^๑ง^๑แ^๑ก^๑ง

ส^๑อ^๑ง^๑ห^๑ล^๑้า

น^๑า^๑ม^๑ข^๑า^๑ค^๑ิ

ก^๑ล^๑เ^๑น^๑แ^๑ก^๑ล^๑ว^๑ก^๑ล^๑า^๑ง^๑ส^๑ม^๑ร^๑๗

ข^๑า^๑ย^๑ส^๑ม^๑ท^๑ร^๑

โ^๑ส^๑ค^๑แ^๑ท^๑

ค^๑ม^๑เ^๑ล^๑ี^๑ค^๑ ย^๑ิง^๑น^๑า

ค^๑ล^๑อ^๑ง^๑เ^๑ค^๑ล^๑้า^๑ค^๑ล^๑อ^๑ส^๑เ^๑ง^๑๗

โ^๑ด^๑ย^๑ส^๑เ^๑ก^๑ง

ส^๑เ^๑น^๑ำ

เ^๑ย^๑อ^๑ก^๑ส^๑ม^๑ท^๑ร^๑

เ^๑ล^๑ี^๑ค^๑ท^๑ว^๑ย^๑ส^๑เ^๑ง^๑โ^๑ส^๑ม^๑ ๗

ส^๑ร^๑ิ^๑ย^๑ฉ^๑า^๑ย^๑

พ^๑ร^๑ำ^๑ง^๑พ^๑ร^๑อ^๑ม^๑

ม^๑อ^๑บ^๑ซ^๑อ^๑ ข^๑เ^๑น^๑า

ย^๑ั^๑ว^๑เ^๑ย^๑เ^๑น^๑ย^๑ว^๑น^๑ส^๑เ^๑ง^๑ ๗

๑ สัตถุไทยบัวเกิดแก้ว
ชื่อนาคราชเพชรปรา

แดงทั้งวระภา

ขาวแข่งเขียวเหลืองแล้

๑ รัตนารัตนาคนเื้อ

นามชอเพชรราช

ขาวทั้งละลอกสมุทร

เกิดแต่หวิกรเย็นแรง

๑ นามสังขนิลเพชรเพียง

เกิดแห่งอินทรเสรี

แสงทั้งสรวีเสด็จ

กาลฤทธวรเรืองกล้า

๑ กำหรับเรื่องราชนรือ

สูญยุคแล้วยังปรา

ไธเห็นแต่ไพรา

กัษบุษบากรสร้าง

รัตนา

กฎแท้

นาคราช

สลับล้วนหลายแสง

ใสสัทธ

กลั่นแกด้ง

ลอบเลือน แสงนา

เหยวนั้นในสมอง

นิลเพชร

สู่หล้า

ไทยคาธ สุรย์แซ

ยังดำหณมาน ๗

พรรณา แลนา

กฎอ้าง

กรราฐ

ส่อไว้ไปนพยาน ๗

ว่า
๑๐ ขณะกาลพระทาศศ ไทอังคตมุนี บรรพชา
ชัชวาลุเฉลิม สันโดษเกี้ยวแสงอรุณ ในนพรัตน์
วิถาร เบิกบรรหารปฐมเสร็จ เพื่อบำเพ็ญคุณโทษ
ปองประโยชน์เขยวน แนนาชเชษฐาติ ปัทมราช
สียสร้าง อันเอกอ้างลออแสง ผลใดแกงงามเทียบ
ควรคู่เปรียบเปรียบควร ชักตาชวณเชิญเห็น ไว้ว่า
เป็นฉบับขบถ ขอกำหนดคนแฉไว้ กับที่เกิดขึ้นให้
แห่งรู้ในนาม นินา ฯ

กำเนิดทับทิม

๑๑ กล่าวภูมิประเทศเบื้อง บังเกิด
อำมราชกำเนิด นัยไว้
ไทวะเบศสถานเลิศ ในที่หนึ่งแซ
อีกสุคนธภูมิให้ แห่งรู้ โดยนาม ฯ
๑๒ เบาลาระหิตพณ ภูมณ จลเอย
ลาระภูมิคังกล กล่าวแก่
หนึ่งคนทีธารผล ภูมิภาคย์ อีกนา
ในกรุปฐมราชแล้ว เลื่อนนำสถาน ฯ

- ๑ มัททาหาระแห่งให้ เกิดอำ มราชแซ
 อิกประการภูมิกำ เนิดแก้ว
 ใต้แต่แปดคงกำ หนคนัย
 หายสี่เสาะหาแล้ว ท่านไ้เชิญเต็ม ฯ
 ๑ พรรณำอำมราชัน เสนอนาม
 เปนปฐมในความ ว่าไว้
 ไทยนิตยบรรดาม คำหริบ ท่านนา
 ซื่อชาติรังคให้ ส่อสิ้นโดยแสดง ฯ

ทัฬหิมคุณ

- ๑ อำมราชชาติกล่าวไว้ สัณฐาน
 สักขิวิธแวงขาน เบิกแย้ม
 อิกสี่วิสุทธิปาน แผลงเต่า ทองนา
 ควรค่าเค็มแท้มี แต่งตั้งเรือนสนอง ฯ
 ๑ หนึ่งแสงอรโณทยเณอ รัตนมณ
 ขางเทียบทัฬหิมลั คอกแท้
 อิกแสงประทีปมี เปลวสลัษ นันนา
 สยามสิ่งเลิศแล้ คุ้ไ้ครองทรง ฯ

- ๑ หนึ่งแสงคหนึ่งเพิง จงกล นนา
หนึ่งเทียบทิมผล แก่ไค้
ลางเล่ห์ถ่านไฟกล แดงกรำ สีแซ
สามสิ่งนถอให้ สวัสดิ์กลามงคล ฯ
- ๑ ไกรแสงใสส่องแท้ สัณฐาน
ตานกจากพรากปาน เปรียบไค้
แดงคกขรรหาร หายาก
ควรค่าทองทำให้ แปะน้าเรอนรอง ฯ
- ๑ ทิมปฐุมชาติเชอ เสรีแสงคง
จักว่าทศิยโดยแจง ชอช
นามอินทรแถลง ในลักษณ ไว้นา
เทียบสิ่งกลสน เนะไว้พึงเห็น ฯ
- ๑ เรืองแสงอำมราชเรือง รังษี
สัจจกัณฑ์วลลี โดคไค้
เสมอชาดหรรณมี กำหนด ไว้นา
อิกคอกแข่งลาไกล้ ร่วงคล้อยคลายโรย ฯ

- ๑ มณีนมณีนเอย นวลแสง
แสงทั้งคอกไม้แฉง ทรแท้
งามโดยทศนถลาง มะกล่ำ หนึ่งนา
อีกเลื้อยกระต่ายแล้ คุคล้ายสี่สม ๗
- ๑ ไสร่มแสงรัตนากเนอ สัณฐาน
ทั้งคอกทองกลางบาน บอกรั้ว
อีกสี่สัณโลกปาน ปรนส่อ สี่แล
ครบทุกขชาติเชิญให้ เร่งรู้เรื้องสาร ๗
- ๑ เสาวคนธบอกร้ออ้าง อุปมาณ
ถึงตติยบทบรรหาร แห้งหั้น
ทัชทิมเทียบสัณฐาน เทียมมกล่ำ นนา
สี่สัณฐาน ส่อไว้โดยขบวน ๗
- ๑ ทรวงสี่ทั้งคอกจ้ว สดแสง
ลางเหล้าคอรักแฉง ส่อซ้า
บางสี่กระเทียมแมลง เพราะกลีบ งอกนา
ดูเหว่าตาแดงคล้า คู้่น้ำพลอยเสมอ ๗

- ๑ จตุตถชาติขอกชาติเชื้อ สมนญา
 เรียกกระวางคนามปรา กฏไว้
 เปนพลอยพวกพลมา นัยเนื่อง
 แดงทั้งอิฐแดงไต้ คำนาคจเกี่ยว ฯ
 ๑ บางสัเทียบมเทียบควย กระคอม สกแซ
 ขางลกทองกวาวงอม เงอนนั
 ขางนำคจขมันปลอม เหลืองเล่ห้ กัณนา
 น้ำผิพิศเสร์จัน สอสินส์ฐาน ฯ
 ๑ เสร์จัสเทียบมเทียบเบอง ปำ มาชแซ
 ครอบจตุตถชาติเชอนำ แนะไว้
 ยังโทษสืบหกจำ พวกยัง ร้ายพ่อ
 จงประหยัทย่ำให้ อยู่เหย์้าเรือนตน ฯ

ทับติมโทษ

- ๑ ทับติมขอกโทษร้าย หลังหว้า
 รอยขึ้นกินแดงดำ คิคเนอ
 ใครถ่อทกขมานำ เนองนิจ
 เมียมงแลคนเมอ มอคม้วยวายชนม์ ฯ

- ๑ สักขาคืออยู่^๕ในคน
แกง^๕คร^๕ง^๕หน^๕ง^๕ชา^๕ว^๕ระ^๕คน^๕ ไทย^๕แท^๕
น้ำ^๕ชา^๕ว^๕แล^๕น^๕ไ^๕หล^๕ป^๕น^๕ ไป^๕บ้า^๕
ถ้อย^๕ไทย^๕พ^๕ยา^๕ริ^๕แล^๕ ถ้อย^๕ล^๕น^๕ย^๕ศ^๕ถา^๕ ๗
- ๑ ลาง^๕เหล^๕้า^๕ล^๕ม^๕ห^๕ม^๕ก^๕ม^๕น^๕ มี^๕ใน^๕
ถ้อย^๕ร^๕เ^๕ว^๕ร^๕อ^๕น^๕ร^๕น^๕ไ^๕ คำ^๕เข้า^๕
คำ^๕เป^๕ล^๕ว^๕หน^๕ง^๕ค^๕ว^๕น^๕ไฟ^๕ ค^๕ือ^๕อยู่^๕ ค^๕ั^๕ว^๕นา^๕
ไฟ^๕ประ^๕ห^๕าร^๕เล^๕ีย^๕เห^๕ย^๕้า^๕ ห^๕ม^๕ค^๕ไ^๕ห^๕ม^๕เ^๕ร^๕เ^๕น^๕ค^๕น^๕ ๗
- ๑ กล^๕หน^๕ง^๕ข^๕อ^๕ก^๕ช^๕ว^๕ช^๕ เห็น^๕โซ^๕น^๕
ช^๕้า^๕เพ^๕ศ^๕ผ^๕ม^๕พ^๕ง^๕โก^๕น^๕ เก^๕ง^๕ร^๕้าย^๕
เข^๕ีย^๕ว^๕บ^๕ิ^๕ค^๕พิ^๕ก^๕ล^๕ไ^๕อ^๕น^๕ เ^๕น^๕แ^๕อ^๕ง^๕ ห^๕ด^๕ัง^๕นา^๕
ถ้อย^๕จ^๕ก^๕เล^๕ีย^๕พ^๕ง^๕ย^๕ผ^๕าย^๕ ช^๕ัก^๕แ^๕พ^๕เ^๕ม^๕ย^๕ค^๕น^๕ ๗
- ๑ น้ำ^๕คำ^๕เจ^๕อ^๕ย^๕บ^๕แ^๕ค^๕ม^๕ ค^๕า^๕เห^๕็น^๕
ไทย^๕ถู^๕ก^๕ห^๕อ^๕ก^๕ย^๕น^๕เ^๕น^๕ ท^๕ล^๕าง^๕
แ^๕ต^๕ก^๕ส^๕ล^๕าย^๕ย^๕ง^๕แ^๕ว^๕ง^๕เช^๕อ^๕ว^๕ ค^๕ือ^๕ร^๕า^๕ช^๕ ไ^๕ภ^๕ย^๕นา^๕
ถ้อย^๕จ^๕ก^๕จาก^๕เ^๕ร^๕เ^๕น^๕ร^๕้าง^๕ ริ^๕ว^๕ร^๕เ^๕น^๕ห^๕ล^๕ว^๕ง^๕ ๗

- ๑ เป็นภาระจะล้น
 กำเนิดมี^{นับ}ในตน
 สิบหกนัยต้องกล
 จงวินิจัย^{นับ}ญัตติให้
 ๑ ทับทิมโทษส่อสิ้น
 เจ็บระจิกประทุ^{นับ}แรง
 ยังกุณค^{นับ}ควรแฉลง
 สิบ^{นับ}ตระกูลเกิดล้น
- ทรพล
 ตึกไว้
 ไภยโทษ
 แน่แล้วสละเสีย ฯ
 เสรีแสดง
 ยถว^{นับ}
 เฉลิมกล่าว ใวนา
 เลิศนี้ไคเสมอ ฯ

ทับทิมคุณ

- ๑ สรรวมแสดงอำมราชเรือง^{นับ} รังษี
 ในสิบจำพวกมี
 คือคุณแห่งวิศมี
 ขอบแต่เผาไฟน้ำ
 ๑ ใครถอร^{นับ}รูปส่อไซ้
 ไซ้ผ่านะนาวผ่าน
 แสงนิลผ่าพาดพาน
 สัก^{นับ}อรุณแรกผิง
- เดชล้ำ
 นิลดึก อยู่^{นับ}นา
 ผ่องแล้วคุณหลาย ฯ
 สันฐาน
 กิ่งขร^{นับ}
 เผาหมก ไป^{นับ}นา
 เยี่ยมแย้ม^{นับ}ขอสแสง ฯ

๑ พันจากไภยโทษทั้ง
รักเพิ่มทรัพย์ห่อนตก

อายจะยืนยก

ฝูงอินนฤผ้าย

๑ สืบนำอำมราชไช้

ไช้ผ่านะนาวผาน

พันไภยโทษประหาร

ทรงสวัสดิศิกิพาพรให้

๑ อำมราชเรืองราชนี้

มีอยู่นครโตปรา

ฝนตกฤไปคลา

เกื่อนละสามคายแล้

๑ อำมราชเอนอสืบนำ

หนักสืบสองกล้ายศ

ไช้แสงสัทธิปรากฎ

อิงสืบสองคู่ลิแล้

สืบหก

ตำร้าย

คนยิ่ง ชนนา

นาศแพ้วไภยันต์ ฯ

สองสถาน

กึ่งไค้

สืบหก พวกนา

แห่งท้าวเจริญผล ฯ

เทศา ยิ่งแซ

กฎแท้

กำหนด

โลกย์เลื่องฤาเกษม ฯ

กำหนด

ยิ่งแท้

กึ่งกล่าว

นับไค้ ไคยแสงตง ฯ

๑ จักรราชแก่นาค
หนักสียสองกล่าคง
วิศม์กำหนดของ
ชนสียแปดไท

๑ สีน่านับเนองเนอ
เขี้ยวคู่สียลิกปรีย
สองนำทผลทัย
กลกล่าวสามน้ำสร้าง

๑ สีน่าเทียบมกลียเบอง
โคยกล่าวหาน้ำกล
เมือแสงสียยคลากล
แม่ว่าหกน้ำจำ

๑ หกน้ำกำหนดเนอ
แดงทั้งด่านเพลิงสีย
แสงสงสองคล
เนอหนักสามสลงไต้

ชัตยทรวง ยั้งแซ
ว่าไว
คลิศ นัยนา
แข่งคำควรเมื่อง ฯ

นามสรวพ
เขี้ยวขอ้าง
ทิมทีย เทียบนา
สูกแท้ทัยทิม ฯ

อบล วิมยาน
หน่งพา
โคยเหลียมม คล้อยแซ
จักเพียงเพลิงแดง ฯ

โคยม
ส่อไซ
ออกจาก ทวงนา
คจถ้อยถงแดง ฯ

- ๑ เจ็กน้ำหนักชั่งไว้ โดยตรา
กำหนดสสิ่งลงปรา กฎแท้
สสิ่งถ่านเพลิงมา เปรียบคู่
สสิ่งของคลี่แล เลิศด้วยวิศรี มี ๗
- ๑ สิบน้ำเนอหนักห้า สสิ่งแดง
เทียบถ่านเพลิงพรายแสง ส่องพร้อย
สสิ่งหกโดยแสง องค์ ลีนา
เยียวหยั่งวิศรีน้อย พุ่งพ่นไกลดวง ๗
- ๑ โดยกล่าวพิกัตแก่ ราคา
ในสิบน้ำแดงปรา กฎไว้
หนึ่งปฐมนัยเนองมา ลำคัย
ถึงยุคดชาติให้ แห่งรู้โดยหมาย ๗

พิกัตราคา

- ๑ ทองควรควรค่าเนอ รัตนา
น้ำหกเยียวสสิ่งญา อย่างล้วน
คิกคำค่าราคา หกหนัก เงินแล
ดงพิกัตดงถวน เทียงแท้เขาราช ๗

๑ ลีบน้า^๑เนอหนักถวัน
ควรรค่า^๑เนอหกททอง

สามร้อยหกสิบกอง
ตามกล่าวพิกั^๑ให้

๑ กำหนดน้ำหนัก^๑เนอ
ร้อยยี่สิบกล้า^๑ตรา

สามพันแปดร้อยรา
แม่อยู่นครไถลวัน

๑ ตติยชาติ^๑เนอหนักห้า
กำหนดในราคา

สองร้อยสี่สิบ^๑ตรา
แม่อยู่นครไถ้ออ

๑ จตตลชาติ^๑น้ำสิบ^๑ไซ้
หนักเจ็ดสลึง^๑เพียง^๑คิ

ร้อยแปดสิบโกฏิ^๑มี
ควรรค่า^๑อิศร^๑ให้

สิบสอง กล้า^๑พ่อ
เทียบไว้

โกฏิ^๑คู่^๑ ควร^๑แซ
เรื่อง^๑รู^๑ราคา ๗

ทติยา ชาติ^๑นา
ซึ่งถวัน

คา^๑โกฏิ^๑ ทอง^๑พ่อ
ศ^๑ข^๑ล้า^๑เจริญ^๑ผล ๗

บาท^๑หา^๑ ยาก^๑นา
ค่า^๑ซอ

โกฏิ^๑คู่^๑ ทอง^๑แซ
อา^๑อ้าง^๑อวย^๑ผล ๗

เจริญ^๑ศรี
ค่า^๑ไว้

กำหนด^๑ ทอง^๑นา
ธ^๑เรศ^๑เจ้า^๑จอม^๑เมือง ๗

กำเนิดพลอย

ว่า
๑ ปางนักลิตธิอังกต กล่าวกำหนดรัตนศรี อัน
มหาประการ เบิกบรรหารถ์แดง รัตนแสงขาว
เขียวเหลือง เจอนาเนองแห่งห้า กลิ่นอาบอความ
เพชรหนึ่งนามขั้ยมราช ไพฑูริย์ชาติมุกดา อีกคือ
กาละราชนิล ควรยลยินคงเคียว กล่าวมาเยียว
อย่างนี้ โดยกำหนดน้ำชาติเชอสังฐาน ใว้มา

ลักษณะพลอย

๔	๑ พรรณอำมราชัน	มีชัยม
	แดงเรอบริสทธิสม	โสภเท
	อกหงษบาทชม	แสงชน ตานา
	แดงอ่อนอกแดงแล	กำเกอริศมี
๒	๑ ปราศจากสีสไ	ฤาห่อนขาวทำให้
	คิตเนอๆมี	เลขนา
	๑ สีเขียวเหลืองไปคอง	ตามกล่าวกลนพร้อง
	พวให้เห็นพงษ์	เพศนา

๑ มีแต่สามสิ่งขึ้น
พาดผ่านแกงทงเคี้ยว
กลางสี่ละลอกเยียว
อุกแมลงวันช

๑ หนึ่งมีระลอกแล้
อุกจากภาพพรเป็น
ออกแคคยมิเห็น
ทงส้มอมมสร้าง

ขาวเขี้ยว เหลืองแซ
กึ่งนี้
ยลอย่าง กันนา
เช่นไรร่วงทอง ฯ

แมลงวัน
ทอ้ง
เงาแห่ง คนนา
สอไรร่วงทอง ฯ

พิกัดรกา

๑ มีอมสมสิ่งอ้าง
ซึ่งหนึ่งคำควรตรา
โดยทหมนทองหา
แม้ว่าเชญไรรให้

๑ กลหนึ่งสี่สี่ใช้
เหลืองและเขี้ยวขาวแกง
มีละสิ่งสอกลแสง
แม้ว่าคาคคคเกอ

รกา
เตรียมไว้
ยากที่ ชอแซ
คำร้อยทองควร ฯ
ใสแสง
แทรกเนอ
ในสี่ สี่นา
คำไรร่วงทอง ฯ

๑ ลำคืบสัสเบอง

งามคู้ควรคำหา

แม่คักเพรรรณา

โดยอย่างมัยยมค้อ

๑ รำราชมีเพศพื้น

ทั้งสืบแปดสัณฐาน

โดยร้าวระแหงราน

ถ้อห่อนอันตรายน้อย

๑ เสรีงแสงกงรำราชเรือง รังสฤษดิ์

งามเงอนเทพยปลงปลิก

ไพฑูริย์ร่ำไพพิตร

อังกคณุนีหน้า

บอกรา คาพ่อ

แห่งซอ

ทองซึง หนึ่งแซ

คำร้อยทองควร ฯ

พิศการ

ถ้องถ้อย

เรืองสวัสดิ ราพ่อ

หนึ่งนั้นงาม ฯ

๑ เสรีงแสงกงรำราชเรือง รังสฤษดิ์

เป่ล่งฟ้า

เจียรค้อ เติมแซ

แนะถ้อยถึงแกลง ฯ

กำเนิดไพฑูริย์

ว่า

๑ แสงเคชวรรณกสิทธี อันมหิทธิธวาทรง นาม
เอกองคตน์ ปรีชาชนาวรัตน์ เปนมหัคขรขยาย
หลายเล่ห์ลักษณอันมี ไพฑูริย์ศรีสิทธิเลิศ ก่อเกิด

เกิดเพื่อเทพย นักสิทธิเสียพยประชุมชวน มามัว
มวญมอมมุล หวังนกลนรนา ทาลคักทาเหิระเห็จ
ยักเคียวเค็รลุดล ถึงมหาพลสฺรินทร์ ใต้ตั้งจินตนา
พร้อม เทพนอมกรบระนม เชิญเคียรสยมเสด็จมา
ยังมหาบุรบรรพต ผั่งกำหนดเชิงคีรี แล้วจรลีสู่สถาน
ยักไย่نانเกิดไฟทวีย วัศมีภูลเพริศพรณ งามเฉิก
ฉนฉนช้อย พิคพว้างพ้อยพรายแสง มั่นแมลง
ค้อมทอง ทัวทั้งผองพอคา เพียงผกาสลับลาย
เขี้ยวขาวขายคำแคง ลีริแสงห้าสียหก กลดทั้งตก
แแต่งไว้ มีพรณพิไลยลักษณเลิศ สึงวาลเพริศ
ไพบุลย์ เรืองรุญจรัสสี ไคเสมอมีเอกอ้าง ไฟทวีย
จินทาสร้าง เคกไว้เห็นหา ยากแล ฯ

๑ เอาไฟทวียราชัน^{นี้} ไปพนันขันสนกำ^{นี้}
 ท่านท้าวอนญไชย ท่านนา ฯ

๑ กล่าวไฟทวียสัส^{นี้}ไซ้ คุณสียโทษสียให้^{นี้}
 กิ่งก่าตุงกัน ฯ

ว่า
 ๑ เทวัญวรณักสิ^{นี้}ทอ^{นี้} ไท้ทรงฤทธิเตชา เอา
 ในยนาอสุรคัก^{นี้}ก็ เบื้องปรตยักษ์หนสคำ เทพยนำ
 ประทิมฐาน โดยกิจการเจริญคุณ ในพิรุณครา
 ไฟทวียปราภวชาติ หนึ่งโอภาสอินทนู หนึ่งตุดจ
 เปลวไฟ หนึ่งใส่อตาแมว พิศวามแววไหวแสง
 บรรจงแจจบล้วน จึงเกิดไฟทวียถ้วน เทพท้าว
 เจริญผล เพศนา ฯ

๑ ทศิยชาติสัส ^{นี้} สอ ^{นี้} ซ้า	สามปรา กฏแซ
ตุด ^{นี้} จ ^{นี้} แววมยุรา	เลื่อมไ ^{นี้} ไล้
กลางแสงมแลงคา	เรืองเร ^{นี้} ือ
อีกคอกปริกเปรียบไว้	ว่าแท้เทียมเสมอ ฯ

- ๑ ขางใบทองอ่อนอ้าง เชี่ยวแสง หนึ่งแซ
ในคตินำแดง เล่ห์
เชียวเหลืองหลากหลายแสง ตั้งกล่าว
ใบไผ่อันอ่อนช้ เช่นเชื้อไฟทรี ฯ
- ๑ ขางสีส้กอกกล้วย พงพาน
กายไผ่เคียนหนึ่งปาน อักอ้าง
คตินชาคิณฐาน เทียมเทียบ แล้วพอ
คัรจตคตชาติเชื้อสร้าง สอไว้พั้งพั้ง ฯ
- ๑ หนึ่งแสงเสมอแน่นแน่น แผลงทัก
เหลอยเลอมกลสีปรีย เปรียบได้
ขางสีส้ลายนัย นามหนึ่ง นนา
ครบจตคตชาติเชิญให้ รอยุ่โดยควร ฯ
- ไฟทรีย์คุณ
๑ ไฟทรีย์คุณสืบไซ้ พิศวาง
กลมกังกล่าผากลาง กล่อมเกลี้ยง
ทรงแสงพาครวาง หลังเลือน ชำนา
ถักนำคชเพียง เทพให้พรผล ฯ

- ๑ หนึ่งกลมกลมไปแท้ สัณฐาน
แสงพาคไปมาพาน คล่องแคล่ว
มีสายสิทธิสังวาล เกินแห่ง วินา
แดงอยู่ริมพรายแพรว เพริศพร้อมไพบูลย์ ๓
- ๑ ไพฑูริย์ไทยรณหนิง ควรแสง
โดยรำริมรอยแดง คั่น
สังวาลว่องไวแสง รีด่าน ค้วนา
เป็นมิ่งมงคลชี ชาติเชื้อชาญสมร ๓
- ๑ ไพฑูริย์ไทยรณปิ่น สัณฐาน
วิกังเข้าเปลือกปาน เปரியแมน
แสงเชียวและเหลืองพาน พาคผ่าน ชนนา
เจือสลับแกมแค้น หนึ่งเรียวณผล ๓
- ๑ ลางแสงแสงคเคลือบ เชียวเหลือง
เจริญคึกคึกสมบุรณเรือง รัตนลา
พันไภยพิศมปละเปลือง งขบ คอคอย
โดยกล่าวไพฑูริย์กำ กังด้วยแพทยา ๓

- ๑ หนึ่งแสงขาวหม่นมัว ครอบถือ
 ซอยแต่พานิชคือ พ้อคำ
 สิ่งสินทรพยวระบือ มามาก
 ผลเพื่อไพฑูริย์อำ แห้งรู้ควรแสง ฯ
- ๑ หนึ่งแสงเสมีค่อนอ้าง อันกระ ทำแฮ
 ผนุตชมบจะกละ ห่อนไกล
 คุณคนยิต่างสละ ไกลจาก เลื่อนนา
 หมายหมู่ไพฑูริย์ไซ้ สิบแท้ล้นฐาน ฯ

ไพฑูริย์ไทย

- ๑ จักแถลงแห่งไทยแท้ ทรพล
 อันอบทวแปมปน หนึ่ง
 แสงตายกงกลางตน ตามกล่าว ใวนา
 ถือกพิณาคช ชาติให้เห็นพงษ์ ฯ
- ๑ บางรรอยคิดเนื้อ นำแสดง
 นำขุนเคืองเขิญแหง หนึ่ง
 ใครถือไทยร้ายแรง ฤห่อน คุชนา
 สองประการนคอง ติไว้ โดยหวัง ฯ

- ๑ ปานหนึ่งเป็นรังรวง ใครง้อ
 ทาลเทือกวันใจๆ ห่อนวัน
 อักแสงปักกาข้อ ไทยชั่ว ชั่ว
 มักลักของท่านวัน ช่อนไว้เป็นโจร ฯ
- ๑ เสรีไทยประทุษฐแท้ ทรพล
 อันอุบถวิจิตร จบแจ้ง
 บังคุณลักษณะหลายกล ทั้งกล่าว
 คุณยิ่งคุณเหลือแสงรัง สอไว้หวังเฉลิม ฯ
- ๑ ไพฑูรย์ชาติสี่ไซ้ อปมาณ
 ไซ้ผ่านาวผ่าน เช่นเชอ
 สามสิบละหุ่งปาน ผลเปรียบ ใว์นา
 สัตระกลันเกอ ก่อให้เจริญผล ฯ
- ๑ พันไทยเทียรไทยทั้ง สิบจำ พวกแซ
 บริสุทธิโดยกำ หนคไว้
 แม้นอยู่บนครไกรว่า พรรณเลิศ คุณนา
 ฝนตกสามหนให้ ห่อนวันมาสา ฯ

๑ ไพฑูริย์เนอสืบนำ	หนักตรง เกรียบแซ
ร้อยปีสืบกล่าคง	ซ่งได้
รัศมีหกลีบของ	คลิศ นัยนา
ควรคู่คำคำไว	หนึ่งนพวง ๗

พิกัตราคา

๑ รากาควรรรัตนเรือง	ไพโร
ชอยค้างามสรรมโสทรค	เสร็จแจ้ง
สามร้อยสิบสามโกฏ	ทองคู่ ควรพ่อ
ย่านี่ทมราชแสงรั้ง	ส่อไว้คักกัน ๗
ว่า	
๑ กล่าวพรรณไพฑูริย์ชาติ	แสงโอภาสรั้ง

ทรงรัศมีหลากหลาย เลิศแลลายเล่ห์จักร พิศ
 ตระศักรสามแถว สัณฐานแวววาวแสง ขาวเขียว
 แดงคำเหลือง สัมบูรณ์เรืองรัตนราช หงษบาท
 เบิกสลัป เหลืองเลื่อมจับกลางคุม ประชุมเกลียว
 กล่อมกลม อุคมเคี้ยวทั้งผอง สามสิบสองสายเที่ยว

ราชรอยเกลียวเวียนวง อินทอันงผ่านคำ ผิวผ่อง
 ขำชื่นช้อย กลหึงห้อยยบยัม คิคคัมคิม
 เจริญตา เหลือบเลื่อมปรากฏขึ้น ฟันส่องแตกดู
 พรวาย สายทองแล่นพราวพริบ ได้สามสิบสองคง
 ครอบเบญจรงค์เรืองรุ่ง พ่างรพิพั้งอัมพรา เลื่อนรดา
 ถึงเทียง ยังไยเยียงย้ายทราหม งามคู่เคียงคู่เคียง
 ได้มาเย็บวเทียบค่า ร้อยพันวาโกฏิทอง เลือดย่า
 ปองเปรี้ยวข้าง คุณซึ่งข้างเผือกเขา รัตนเนนา
 สถานใคร สมบัติไกลเกิกเกือ ผลเพิ่มเพอเคหา
 อันสถาพรพัน พ่างวัชรินทรลัน เลิศคัวยไพฑูริย์
 ยิ่งแล ฯ

๑ ยังตระกูลรัตนชาติ ไพฑูริย์ราชเรืองฉาย
 มีพรรลายเล่ห์ตา สกุนดาแขกเต้า น้ำคล่องเกล้า
 คลอแสง บางทองแดงคงเทียบ ควรคู่เปรียบ
 เนตรนก พิวายยกเทียบรแทน บางคักแตนตาใส

ผ่องเพี้ยงไฟทริยัม สามนิยมนิยมน้ำ อินทณ
 ผ่านกลางเคียว สึงวาลเวียนเวียคเต้า ถ้วนลิยเก้า
 สายแถว หว่างไหวแหวหึงห้อย น้ำหยาดย้อย
 เลือนขน ส่องแกกผันเพิ่มกล้า กังสริยจ้าวรัสแสง
 อังคตแดงพิภักไวั ตามแต่เนื้อหนักให้ ค่าชน
 โดยควร นันนา ฯ

๑ ประมวญเนื้อหนักแท้ ไฟหนึ่งข้างทองแล้
 เลื่อนราคา ฯ

๑ สัญญาเยียวหนึ่งนี้ ชั่งถวนสองไฟไวั
 ทองถง หมันนา ฯ

๑ พงพังควรค่าไค เนื้อหนักสามไฟไวั ชอยแท้
 ทองแสน ฯ

๑ อย่าแคลนเลยว่าไคล์ หนักยิ่งหนักค่าให้
 วยชนควรสม ชอนา ฯ

๑ เนื้อหนักควรค่าไค โดยแสง
 ทั้งแท้ไฟแรง จักชน

ถึงถันสืบไฟถลง ทองชอบ โกฏินา
 นัยหนักนัยชาติพัน พวกเพอเคียวกัน ฯ

๑ ลางบางลายเล่ให้เบอง เบญจรงค์
 เปนละลอกน้ำคิง คู่่น้ำ
 จากอินทอนทรง หาห่อน เลยนา
 มีแต่เมาฟ้า กิ่งไว้สถานกลาง ฯ

๒ ในระหว่างไฟหนึ่งน้อย ควรค่าคำหนักร้อย
 เร่งให้ราคา ฯ

๓ สัญญาเขี้ยวหนัก ถึงถันสองไฟ ว่าร้อย
 ทองสอง หนักแล ฯ

๔ เนอหนักกำหนดแท้ ถึงสาม ไฟนา
 นัยเนองล้าคัยตาม ค่าชน
 จวบจบสืบไฟงาม ทองซ้ง หนึ่งนา
 ตั้งกล่าวพิภพ เพศนเคียวแลคิง ฯ

- ๑ บางขาวขาวเปล่าเปลือง วาค^๕
 อิน^๕ท^๕น^๕หน^๕ง^๕ส^๕ ซาค^๕แท^๕
 ใน^๕ท^๕ว^๕ล^๕ล^๕อ^๕ก^๕ม^๕ ท^๕ต^๕จ^๕ น^๕า^๕
 หาย^๕แ^๕ห^๕ง^๕เ^๕มา^๕พ^๕ี^๕แล^๕ เ^๕ร^๕ว^๕ซ^๕า^๕ส^๕อ^๕ง^๕ส^๕ญ^๕ ๗
 ๑ ม^๕เ^๕ด^๕เ^๕ล^๕ล^๕อ^๕ก^๕น^๕า^๕ ใน^๕ล^๕
 ท^๕ำ^๕แ^๕ล^๕เ^๕ล^๕อ^๕ง^๕แ^๕ง^๕ม^๕ เ^๕ล^๕อ^๕ม^๕ไ^๕ด้^๕
 อ^๕ก^๕เ^๕ย^๕ว^๕ค^๕ข^๕จ^๕ เ^๕จ^๕อ^๕ย^๕ ท^๕ว^๕น^๕า^๕
 ม^๕ล^๕เ^๕ล^๕ง^๕ส^๕อ^๕ก^๕ไ^๕ว^๕ ว^๕า^๕ว^๕ง^๕ไ^๕ห^๕ว^๕แ^๕ล^๕ง^๕ ๗
 ๑ ว^๕า^๕ค^๕ำ^๕ค^๕ำ^๕เ^๕อ^๕ ไ^๕พ^๕ท^๕ร^๕ิ^๕ย^๕ แ^๕ล^๕ฤ^๕
 ไ^๕พ^๕ห^๕น^๕ง^๕บ^๕า^๕ท^๕ท^๕อ^๕ง^๕ภ^๕ล^๕ เ^๕เ^๕ม^๕ซ^๕น^๕
 ย^๕ง^๕ห^๕น^๕ก^๕ย^๕ง^๕ป^๕ร^๕ะ^๕ม^๕ล^๕ ไ^๕พ^๕บ^๕า^๕ท^๕ ท^๕อ^๕ง^๕น^๕า^๕
 ไ^๕ก^๕ย^๕ก^๕ล^๕ำ^๕พ^๕ิ^๕ก^๕ค^๕พ^๕น^๕ พ^๕ช^๕น^๕เ^๕ร^๕ว^๕ง^๕ส^๕ำ^๕ร^๕ ๗
 ๑ ห^๕น^๕ง^๕เ^๕ก^๕ิ^๕ท^๕ล^๕ล^๕อ^๕ก^๕น^๕า^๕ ใน^๕แ^๕ล^๕ง^๕
 ม^๕เ^๕ด^๕เ^๕มา^๕พ^๕ี^๕แ^๕ล^๕ง^๕ เ^๕พ^๕ค^๕ไ^๕ว^๕
 ห^๕า^๕อ^๕ิ^๕ท^๕น^๕แ^๕ล^๕ค^๕ง^๕ ต^๕า^๕ย^๕เ^๕ล^๕ำ^๕
 ไ^๕พ^๕เ^๕ล^๕เ^๕ล^๕ง^๕ไ^๕ห^๕ ค^๕ำ^๕ท^๕ท^๕ท^๕อ^๕ง^๕ด^๕ง^๕ ๗

- ๑ กล่าวเพศภาคยพน ไพฑูรย์
 เหลืองและเขียวขาวกล^๒ เพิ่มเพอ
 มีละสังส์หนน แดงครบ สันนา
 ละลอกเมอ^๒ไฟเคอ ซากสันอินท^๒น^๒ ๓
- ๑ ราคาน^๒ไขแจ่ง บรรยาย
 ตามแต่ต่อชอชวย พ่อค้า
 กำหนดม^๒หมาย เลยแห่ง ค่านา
 เหตุระกลชาติข้า เปลาเปลืองก^๒ิสัญ ๓
- ๑ ไพฑูรย์^๒เทียรเส^๒รังสัน เหาวสาน
 คุณ^๒โทษเห็นพิศการ ตั้งนี้
 ราคพิศการ กำหนด ถ้วนนา
 จักร^๒ามุกกา^๒ชี ลักษณะไว้โดยหวัง ๓
- ๑ เชิญ^๒พง^๒นักสิทธิทรง คีลวงรงค์ฤทธิ^๒เพญ^๒ณาน
 มีพจนสารสุนทรา ในมุกดา^๒เคียรไฟจิตร แต่ในกฤษ^๒ทิ
 ยุค^๒มี ทินต^๒ศรีสุ^๒ร^๒สย^๒ม ทกราย^๒รม^๒ณ^๒น^๒อ^๒ย ๓

เจ้าร้อยสิบสาม ไพรยปรายตามขัณฑ์ พิศเนก
 ฉินอาภา เป็นมุกดาเคียรดาษ แต่ลัทธิชาติหลาย
 หล่าง เยี้ยวยิ่งอย่างตระกูล เกิดเพิ่มมูลผลอัน
 อยู่คงวันไวยาย มาสับสายญาเคร้า ทัวทุกตัว
 เกนเสมอ อังคตเธอแถลงไว้ ตำแหน่งเกดนั้นให้
 แห่งรัฐทุกสถาน ที่แล ฯ

กำเนิดมุกดา

๑ กำเนิดเนยหนึ่ง มุกดา
 หนแห่งเคียรมคยา ชาติแท้
 เท้ามะกล้ำขาวปรา กฏบอ ไร่พ้อ
 บายคอกป่าตะพีแล้ ส่น้ำลอยตัว ฯ
 ๑ กำเนิดในยหนึ่ง มีพรณ ขาวนา
 หอยช้อสโคงอัน เคกสร้าง
 ในหัวแห่งสมัน เป็นที่ เกิดแฮ
 แสงดุจสุริยอ่าง นกเค้าตาเสมอ ฯ

- ๑ หนึ่งเกิดในพลุกซ้าง ซาติพรรณ แทะนา
 หาหอนรค์มีอัน ไข่ไข่
 เท้าไข่กุกกุกกัน เลกคู้ งามนา
 ถือล่องอรินให้ นาคแพ้สารสยของ ฯ
- ๑ ขางเกิดคอแห่งผู้ หญิงเห็น หลากนา
 เกิดกับปากชายเป็น ชิกอ้าง
 ทอนกกระทุงเพ็ญ ภาคัยหนึ่ง เล้าแซ
 ในกลียคร้าง ราชแล้วเลยหาย ฯ
- ๑ ฝูงนี้เลิศเหลาล้วน แลลย
 ทวยเทพยคนธรรพ หากได้
 พันพวกมณษย์นัย ในที่ ไค้นา
 ในกลียคไ้ เสื่อมสิ้นสูญหาย ฯ
- ๑ คุณโทษจึงไข่แก้ เสริจสูญ
 ขอกแต่ตามตระกูล เกิดไว้
 เป็นโภคเพิ่มผลภูล ในแผ่น เรารา
 กลกล่าวคำหริบให้ แห่งรู้เรื่องสาร ฯ

๑ กำเนิดในยุคนั้

คือกลียุคแสงทอง

หนึ่งร้อยหนึ่งเขาแฝง

มุกต์เช่นชาตินั้สร้าง

๑ เคียรอรุณเกิดแก้ว

ฤทธิยิ่งฤทธิไคมา

ฉือทรงศุขสถา

เคิกสู่นาคให้

๑ หนึ่งเกิดชนในเขี้ยว

เท่าเลียบเหี้ยวลายลี

ใครฉือศุขสวัสดิ

เปนมิ่งมงคลร้อย

๑ สิ่งหพประเทศเบื้อง

เกิดมุกตาโดยแสง

ในหอยทเลแสง

บางเทียบศศิธรชั้น

นำแถลง

อีกอ้าง

ฝากเกิด สองนา

เส้นให้คนฉือ ๓

มุกตา

เปรียบได้

พรเลิศ

ล่องล้างเลียบสูญ ๓

สุกรม

ล่อน้อย

กาลเทศ

โทษร้างอันตราย ๓

บอกแถลง

แห่งนั้น

บริสุทธิ ชาวแซ

ล่อล่อนเขาวสาน ๓

- ๑ ลางขาวคังขตเขื่อง รัศมี ลายนา
 ทำเท่าพรหมลักกาคลี เลียบคน้อย
 ลางทองคองเทียมกั นกเปรี้ยว ไร่นา
 ลางเหล้ากลมเกลี้ยงพริ้ว เพริศพร้อมไฟบุลย์ ฯ
- ๑ ขางถือเย็นแห้งผู้ มือทรง
 ขางก็เขามือจง ขอกแจ้ง
 ขางเย็นแก้ตากง คุณหก ถ้วนนา
 ยังโทษสียพวงเกล้ง กล่าวไว้หวังเลลิ้ม ฯ

มุกดาโทษ

- ๑ ใครถือนโทษมุกดา รวย พล
 หนามเหน็บเมืกทรายปน แปรไวั
 มักไข่มุกฝน ๕ เลียบห่อน ศุขนา
 แม้วาฤๅพึงให้ ๕ ชีพม้วยเมื่อมรณ ฯ
- ๑ กลหน่งดินแซกเนอ คำแดง
 ถือกอันตรายแรง เว้งร้าง

อุปติเล่ห์หลายแฉลง	ควรจาก เจียรนา
มุกตักกล่าวอีกอ้าง	โทษให้ฉิบหาย ฯ
๑ มุกต์ใดเห็นคร่ำไ้	ไหลไป มาฤา
ถ่อจักต้องขึ้นไฟ	พาทม้วย
สาตราวอเร็วไว	อาล่อง ล้างแ
ลั่นโทษรอนรอนท้วย	ชาติเชือทรพล ฯ
๑ ลางเขี้ยวฝาแฝดฟอง	แฝงตัว อยู่นา
ถ่อจักเชิญใจกลัว	เถิกแท้
เปนลายกลีบในหัว	เห็นห่อน คิเลย
หูกหนวกแน่นแล	แห่งผู้คนถ่อ ฯ
๑ มุกต์ร้ายโทษสืบแท้	ทรพล
ไค้แต่เจ้ากั๊กกล	กล่าวน
ขาดสามนัยเนื่องยล	คำหวับ ท่านนา
ใครพบใครพานชี	ช่วยแถมเต็มกลอน ฯ

- ๑ กำเนิดมุกคันทน์หนึ่ง นำลักษณ เลิศนา
 แสงคู่แสงขาวปรก เปรียบได้
 ในหอยทเลจัก ชอบที่ เกศนา
 ประเทศมาโลยให้ แห่งรู้เรืองสาร ฯ
 ๑ มารฤๅษีเทศแก้ว เกศงาม
 อิกทรนาวศรีสาม สร้อยแท
 ทรนาวทรหน้าความ บอกขท ไวพ้อ
 ซ้ำใหญ่ น้ำแดงแล มุกคันทน์ทรนาวศรี
 ๑ บรรจงเจียรแจ่มมุก คาหาร
 คุณหกไทยสียปาน ว่าไว้
 เป็นศรีศิริสาร สียเรือง
 นิลราชตระกุลให้ แห่งผู้เจริญผล ฯ
 ๑ เบื้องยุบลอังกค คีลทรงพรตพฤทธิสร้าง
 อาถลวงล้างเกลศสละ เตียบอาสวะบริเจียร เพิ่มผล
 เพียรผนวชใน พฤกษไพโรโทนเทียว สันโคฐเทียว
 ทายสอง ทรงคากกรของวิคเกษ เอาเพศนึ่งหนึ่งพยัคฆ์

เส้าแสงวักษ์ผลผลา สู้ท้าวทะระคม ในอาศรม
 คีรี จึ่งมีสุนทรแดง ลักษณะแสงนิลราช นำ
 ชาติเป็นปฐม โขนิยมเขาราช เกิดเพื่อตา
 อสุไรกร เทพนำไปประคิษฐ สติย์แห่งสิงห
 อันพิณนิลมา โดยยุติกำหนดนี้ คุณโทษทุกสถาน
 ชอยแท่งเพงเทอญ ฯ

ลักษณะนิล

- ๕ นิลนามกษัตริย์นำ คุณแดง
 พรหมมณฑลชาวแสง สร้อยสร้าง
 นำคำสุทชาติแดง สามนัย ถิ่นนา
 สิบเอ็ดคุณอีกอ้าง สิบเชอตระกุล ฯ
- ๑ สิบเอ็ดคอกอรรณพร้อง พรรณา
 ชอยวิวรปรา กฏน
 คุกาคจครามมา เปரியบค
 นัยเนื่องลำคยช ชาติให้เห็นพงษ์ ฯ

- ๑ นิลหนึ่งเทียบเทียบแท้ อัญชัน คอกญา
 หนึ่งทิ้งสายสร้อยอัน เช่นเชือก
 สองศรีร่วมนามกัน บอกชื่อ ชัยแซ
 บอกว่าอินทนิลเนื้อ สนิทน้ำชายเขี้ยว ฯ
- ๑ สลายแมลงทับน้ำ นิลศรี
 สรกลังคะคันทิ ช่อไว
 เทียรักษาคาวี วรรณคดี
 ช่อศุภราชนิลให้ แห่งรู้เรื่องสาร ฯ
- ๑ บ้างคอกบษปครึ่งคล้าย จงกล นินา
 เล็กช่อนิลช่อด บอกร้าง
 เสมอแววมยุรยล เขียวอย่าง หนึ่งแซ
 นามมยุรนิลกลัง กล่าวไว้โดยหวัง ฯ
- ๑ ลางเหล่าขาวน้อยหนึ่ง ในมี
 เรีกช่อนิลคันทิ หนึ่ง
 สามท้าวคอกกจสี นิลส่อ กันนา
 นามชาติคันทิแล เลื่อนนาแสน ฯ

๑ ขนคอกเหว้าคล้าย	คลอสี หนึ่งนา
นามชอพทนม	แม่นแม่น
ปานหนึ่งขั้วคล้าย	แสงส่อง จัมนา
ครบถ้วนกำหนดแคว้น	ชาติเชื่องมงคล ฯ
๑ เสรีสารศิริราชนำ	นิลนาม
ยอยศคุณควรความ	ก่อนัก
ยังไทยไทยหลายลาม	สืบครบ ถ้วนนา
จงวินจเนียรนี้	อย่าไ้ก้เขา ฯ

นิลโทษ

๑ หนึ่งนามนิลโรคร้าย	แรงเหลือ
หนามเหน็บเมฆขาวเจือ	ติดแต่มี
ยางเป็นกลีบแฝกเผื่อ	แตกผ่า กัด
ลางที่ท่าชาวแกลัม	กล่าวไว้ฉิบหาย ฯ
๑ หลากเหลือองขะมันน้ำ	สคแสง
ลางคเหลือกนาแดง	กำเกอ
หนึ่งเบยวหนึ่งดินแสง	สลั้อยู่ ในนา
ถกจากเจ็บไซเผื่อ	พิศม์ร้ายรอนชนม์ ฯ

๑ สิริคุณนิลสืบไซ้ เสรีเจ้าสาร
 นิลไทยเทียรเทียมธาร ถ้องถ้อย
 จวบจบบริหาร เห็นหลาก
 ฤาอำมรภูน้อย หนึ่งนั้นแสนอ ๗

๑ อังคกเธอเทียรแถลง บรรจงแจ้งเจียรจัก
 ทำหรับรัตนในเรื่อง แนะนำเนื่องนาวรา แต่มหา
 ปฐมกัลป์ สำหรับราชประยูร หวังนกุลสัศวโลกย์
 ไทยบุติโยคเพ็ญญาณ มือนุสารสุนทรสาสน์ ปาง
 อิศรราชอลินทร์ ทับกสิณสันชพิตร มิมิทธิอรุณ
 ภาพ เขาลักศพลบเลือนค ติมกตเคือกแห่งหาย
 แล้ว ลาศฉายเลือนเลอย เร็วเรือบเรือบโดยสคอก
 ไปล้ารกรายเรื่อง ประเทศเมืองทรุชทาย เป็น
 นากสวากิทั้งผอง เคารพสองมรกฎ เชพะหยด
 ครุทธิการ ครอบเขาวสานสันสด นาคม้วยมุกวาย
 ชนม์ ในสิงห์พประเทศ เพื่อผลเหตุใดหิต อสุร

ต้องคิดพิศม์โสรมศรี เชียวชีพพรายเพริศ กำเนก
 รัตนาสาม มีพรรณงามเงื่อนแถม ควรคู่ขวัญ
 เนตรแย้ม อย่างไวคังวัน นินา ฯ

ลักษณะนก

- ๕ นกสวาทิสาคีลีใช้ สัตฐาน
 ลีทั้งร เชียวปาน เปரியแท้
 ผิวไม่ดำเท่าทาน เสมอเทียบ
 ขางก็เชียวคำแล ลีสิ้นโดยแสงทอง ฯ
- ๑ ล้วนคณคณออกอ้าง อันมี
 ปวดพิศม์งขยฬ โรคร้าย
 แขน้ำลยกินทิ คับโทษ
 ถอสส์สัคฝ้าย นาคพ้มลายลาญ ฯ
- ๑ ใครใครรู้ว่าแท้ โดยหวัง
 นกสวาทิสันขลัง เช่นนี้
 ถึงเทอนสัคอยสัง เกตส่อ ชนนา
 รอยอรคมัน แน่แท้สามหน ฯ

๑ ครุฑธิดาการชาญเคชได้ โดยยิน มาฤา
 เชี่ยวทั้งทองตกดิน คลกเกล้า
 ผิวล่ำริคมลทิน ไฟลวก หนึ่งนา
 บางสัพรพณเขาเคร้า ล้อซ้ำเป็นสาม ฯ
 ๑ ครุฑธิดาการการหนึ่งน ใครถือ
 ผิวบ่งเส้นที่ฤา โลกย์เลื่อง
 ลึงสินทรัพย์ระบือ รบยาบทย มาณา
 อิกอาจณรงคเรือง ราชไท้อวยนาม ฯ

มรกต

๑ มรกตยศยิ่งไท้ ธรรมชาติ
 นัยเนองประยูรวงษ์ สืบสร้าง
 ในจักรคณคง สลัด ถ้วนแฮ
 เกลิมแผ่นไฟบดบัง ออกท้าวครองเขม ฯ
 ๑ หนึ่งเชียวเชียวคู่คล้าย ไบแค
 ลางเล่ห์ชนคอแน แหกเต้า
 แมลงทียบักปานแล สลายเลื่อม
 บางพ้อล่ำลี้เกล้า จิบชนแสงเชียว ฯ

๑ กล่าวคุณจักรชาติเชื้อ มรกฎ
 แดลงยุคติกำหนด นนะไว้
 ยังโทษโทษพยศ เยี่ยวยิ่ง ร้ายฤ
 สัฟวกทรพลให้ โทษแท้ โดยแสดง ฯ

มรกฎโทษ

๑ มรกฎพยศร้าย อีปรลัษณ์
 เข้าสู่กขย้าแกงฉัก เปียบไต้
 หลังหว้าแทรกดินคักกิ อันต่ำ ชำนา
 ขางไปเขี้ยวงามไต้ สัซซ้าเสร์รสาร ฯ

มรกฎคุณ

๑ กล่าวโทษโทษสัสน สัณฐาน
 คุณแปกเห็นพิศดาร กั้งอ้าง
 ขนคเหว่าเขี้ยวปาน สัล้อง หนึ่งนา
 ทานกแซกเต้าพัง เพศพนหลากหลาย ฯ

- ๑ ลางเหลืออิงใบจิกแท้ เทียมสอง
 ลางแมลงค่อมทอง เทียบแท้
 ใบเข้าคางมปอง ใบโลก อิกนา
 คามพมูลเสมอแล้ อิกอ้างงเขี้ยว ฯ
- ๑ ขางกลมกลมกล่อมเกลี้ยง มีพรรณ งามนา
 เว้นจากโทษลั่น กล่าวอ้าง
 ใครถือสุขมหันต์ คุณยิ่ง
 ขบคอกคับล้าง พิศม์ให้เสียสูญ ฯ
- ๑ คุณโทษเทียบถ่องถ้อย ทุกสถาน
 ฤๅไ้เสียเขาราค หนึ่งน้อย
 ใ้กล่าววาทโหวหาร เหยเปล้า
 วิเรื่องคำหรรษา เรียบร้อยเรียงเสนอ ฯ
- ๑ มรกฎไ้กรเกียรติล้ำ ลักษณะหลาย
 จวบจบเจียรบรรยาย หยั่งยั้ง
 จักสืบเพศเพทาย เทียรชาติ
 ทามตระกูลเกิดตั้ง แต่งไว้โดยมี ฯ

กำเนิดเพทาย

๑ ราช ษณนั้นฤๅษีสัทธา วรรณทิวรา ทรงศรัทธา
 ศิลพรต นามอังกคมนันร มีพจนสรสนทรเสพ กับ
 ผ่องเทพเหลือหลาย เพอเพทายกำเนิดชาติ คอติข
 ราชมหาพล เทพนำกลเกียรติประภิชู สฐานทิศ
 สิงขราชู มีนามชาติสยสอง ควรครองนัยเหนอง
 เอยงบัญญัติอย่างยล เปนนงคณควรไท เนียรเน
 ลำดับไว้ สยสร้างเจริญผล ฯ

เพทายคุณ

๑ กลนมีชาติเชอ หลากหลาย
 เหลืองคจขมันสาย ล่อน้ำ
 ชอตรตกเพทาย เทียรกล่าว นินา
 เว้นโทษอันกลายกล่า ชอยแท้ควรถือ ฯ
 ๑ น้ำขาวขาวเคล้าเคล้า คลอแสง
 รุมภูณามแดง เล่ห์ไว้
 ขางคจขฝางแดง ใสล่อ นานา
 นามชอคงควาให้ แห้งหินพงเห็น ฯ

- ๑ กิ่งคอกผักกตบเท้า ตามคึก อยู่หนา
 สรรคนทีไฟจิตร ขอกแจ้ง
 ลางลายสทริโสภิต ไม่น้อ ชัยแซ
 นามระวางอีกแสดวัง ล่อน้ำคองบอน ฯ
- ๑ กลหนึ่งกลมกล่อมแล้ว ไพบูลย์
 ลี้กึ่งลี้คอกคน คู่แท้
 ไกรเสพย์เลศรณู เรืองชาติ
 ในลีสองเหล้าแล้ เลิศล้วนเพทาย ฯ
- ๑ ลางคกช่น้ำเนอง ไหลหลาย
 ช่อทรีทรรณเพทาย อีกอ้าง
 ลีสองตระกูลหมาย เลยห่อน ถ้วนแซ
 ใต้แต่แปดยั้งค่าง ลีเชื้อเชิญหา ฯ
- ๑ หมายหม่อกลีอ้าง ออกชาติ ต่างแซ
 นามควินทปลาต เลิศแล้ว
 น้ำแดงคจอำมราช เรืองรุ่ง
 ลีบริสุทธิโสรมแล้ว ผ่องเพียงพิศวง ฯ

เพทไทย

- ๑ น้ำแดงขาวประเก^๕ กล^๕กัน
 กระ^๕เพทไทยอัน ช^๕อช^๕
 แ^๕งเหล^๕องเล^๕ห์หลาย^๕ฉ^๕น ตั้ง^๕กล่าว
 ข^๕างก็^๕แ^๕ง^๕ำ^๕ัน ส^๕ันส^๕ณ^๕ฐ^๕าน ๓
 ๑ ส^๕เ^๕อ^๕ชา^๕ค^๕ัน^๕แ^๕น เพ^๕ทไทย
 จ^๕ง^๕ประ^๕ห^๕ย^๕ค^๕ม^๕ัน^๕ห^๕มา^๕ย แม^๕่น^๕แ^๕้
 ค^๕ำ^๕ห^๕ร^๕บ^๕ย^๕อ^๕ก^๕บ^๕ร^๕ร^๕า^๕ย หล^๕าก^๕เล^๕ห์
 แ^๕ปล^๕ก^๕ว^๕ำ^๕ำ^๕ม^๕ร^๕า^๕ช^๕แ^๕้ โ^๕ทย^๕น^๕ัน^๕จ^๕ัก^๕มี ๓
 ๑ จ^๕ัก^๕ไ^๕ร^๕เ^๕็น^๕ห^๕ะ^๕ด^๕แ^๕้^๑ อ^๕ำ^๕ม^๕ร^๕า^๕ช^๕ ร^๕า^๕พ^๕อ
 ฤ^๕ว^๕ำ^๕เพ^๕ทไทย^๕อา^๕จ^๕ เ^๕ล^๕ี^๕อ^๕บ^๕ไ^๕ค^๕ล^๕
 เ^๕า^๕ส^๕อ^๕ง^๕ป^๕ระ^๕ย^๕ร^๕า^๕ช^๕า^๕ติ ฝ^๕น^๕ช^๕ี^๕ค^๕ ก^๕ัน^๕แ^๕ช^๕
 ฝ^๕ว^๕เ^๕น^๕ร^๕อ^๕บ^๕ไ^๕้^๑ โ^๕ทย^๕น^๕ัน^๕เพ^๕ทไทย ๓
 ๑ ส^๕ง^๕ไ^๕ส^๕ย^๕จะ^๕ไ^๕ร^๕เ^๕ร^๕ู้^๕ ใน^๕ก^๕ล^๕ อ^๕ิ^๕ก^๕น^๕า
 ไ^๕ห^๕เ^๕ร^๕จ^๕ัก^๕ม^๕์^๑ค^๕า^๕ย^๕ล^๕ อ^๕ย^๕ำ^๕ง^๕ำ^๕ง^๕
 ห^๕ิน^๕ช^๕ี^๕ค^๕ท^๕ค^๕ล^๕อ^๕ง^๕ฝ^๕น จ^๕ง^๕แ^๕น^๕
 ุ^๕น^๕เ^๕ย^๕ก^๕ท^๕า^๕ร^๕แ^๕ม^๕ค^๕ำ^๕ง^๕ เ^๕น^๕ง^๕ไ^๕ว^๕ำ^๕ม^๕ย^๕า^๕ม ๓

- ๑ แล้วล้างชำระน้ำ นาฬิก แกะ
 จักประหลาดหลากหลาย สอไซ้
 ข้ามราชชาติอันคี่ หาห่อน รอยนา
 แม้วเพทายให้ เหน็ด^๕ ฟังเห็น ฯ
- ๑ เพทายหลายเล่มที่ล้วน ลักษณะ
 คุณโทษเสร็จแสดงปรา กฎแล้ว
 จักแถลงแห่งขุขรา คำเลิศ เล่าแซ
 กำหนดทนายในแก้ว เกิด^๕ เกออันมี ฯ

กำเนิดขุขราคำ

๑ ปางฤๅษีสถิธิฤทธิไกร เสด็จเนาในหิมวันต์
 จรจรันประเทศ ทรงศีลเพศพรหมพณีย์ ยศยวคยง
 อภิญา ในมหาฤๅษียุค เขมมศุขบราคิน ไท
 มุนิทรประสาทสาร เบิกบรรหารพนาถ์ ว่าเทวราช
 ให้เกิด กำเนิด^๕ เพอมีงระ เสด็จระบะอิศรพล เทพนำ
 คลเคียรประคิษฐุ สถานทิศที่ลังกา เป็นขุขราคำมี

บริสุทธิสัสดิธมมเสว อังคตแดลงเลห์ไว้ สืบประยูร
อย่างให้ แห่งห้ำเจริญคุณ ฯ

บุษราคัมภ

- ๑ กล้าวคุณคุณบอกเบื่อง บุษรา คำแซ
ยัคแย่งบรรณยัณหา แห่งห้ำ
สัทธิทัยทัมปวา กฏแก่ ผลพ้อ
บางกอกตระแบกหน้า เสนห์ไว้เรือนทอง ฯ
- ๑ ลางน้ำคณน้ำ ไหลไป มาแซ
บางกลอเย็นใจ หนึ่งน
ลางข้าคังโคย คลาเคลอน
เหนอกกลบอบลช ชาติไว้พวงหวี ฯ
- ๑ บุษราคัมภสร้าง เสรีสาร
ห้ำแห่งเห็นคุณปาน เปียบอ้าง
ใครลือสุขสำราญ เรืองสวัสดิ์
ยังโทษทุรลักษณล้าง เลห์เห็นสละเลียบ ฯ

บุษราคัมภ

- ๑ ทุรพลพิศุปราย ขอกบาง
 บางก็คอดกั้วกลาง กิ่งแก้ง
 หลั่งแหลมหนึ่งหว้าวง คำหริย ไวนา
 ลางก็เป้นเอ็นแสรัง ส่อให้คนเห็น ฯ
- ๑ ใครถือโทษทั้งได้ พรรณา
 จักอุบถวชิรา ทุกเมื่อ
 จรรไรอันแรงหา คุชห่อน มีเลย
 กลกล่าวประกอบเกอ โทษนี้้นำสนอง ฯ
- ๑ ดีร้ายคำหริยรู้ เรืองยล ท่านฤา
 ในบุษราคัมภ กล่าวกั
 ถึงถ้วนทศวจน สิบหมื่น หมายนา
 เสรีสิบโกเมนแท้ ซอบชัควรดิ ฯ

กำเนิดโกเมน

ว่า ๑ ปางพระฤษีสิทธิ์ วรรณวิสมญา ชอกนาม
 ปรากฏมี ชื่อโยคีอังกศ เธอกำหนดเนาวรัตน์ ขอก
 ัญญัตถิมิคลาต ในนพชาติเสวริสาร พึงพิศการ
 เทชา แต่มหาปฐมกัลป์ เป็นลำดับเนื่องเนื่อง
 ไว้คูเมืองมิ่งครอง ทิวทั้งผองเพ็ญบุรณ ภูผพระยศ
 เจ้าหล้า คุมหมคพ้าม้วยดิน ไทมนินทร์บัญชา เบื้อง
 ไนยนาลัยซ้าย อสุรย้ายประคิษฐาน เทพยันดาล
 ไปดล ในสิงหนประเทศ จึงเกิดเพศโกเมน
 ตูทั้งเกณขมิซาก กำเนิดชาติเชื้อเชย ไข่หายเลย
 คุงวัน เป็นมหันตหลายหลาก มีศรีฝากแกมกล
 ขางมัวมลมูลทิน ขางราคินเปล้าเปลื้อง ขอกบท
 คำหรับเรื่อง เรื่องไว้ในสาร สันนา ฯ

โกเมนคุณ

- ๕ โโกเมนมีชาติเชอ สัตฐาน
 เหลืองอ่อนเหลืองแก่ปาน กล่าวไว้
 กำหนดบรรณในการ ทำหรัย ท่านนา
 ยางแก่แกมศรีไช ส่อสิ้นเสร็จแสงทอง ฯ
- ๑ ฟังพิจารณาถ่องแท้ ในที่
 นานหนึ่งเหลืองเขยวศรี สดกเกอ
 ลางเหลืองแทรกแกมมี แกมผกัย กันนา
 ล้วนประยรชาติเชอ เช่นชีโกเมน ฯ
- ๑ ยางศรีงามเงอนแท้ม เต็มตา
 ทยคอกกรรณิกา กำกั้น
 เหลืองแกมเค่าแกมปรา กฏอยู่
 น้ำค่อน้ำค่อตัน แต่งให้เจริญศรี ฯ
- ๑ ลางเหลืองมีน้ำสลบ ชาวโลสร แทรกนา
 ครันพิศพิศอำไพ ไรเรอง
 จวบจบจิตรศรีใน คณส์ ถ้วนนา
 บังแต่อบทวของ สี่เชอชาญฉลาด ฯ

โกเมนไทย

- ๑ โกเมนไทยแท้ ทรพล
 ลางเหล่าน้ำคำรคน อยู่ไ้
 บางเขี้ยวพิศในกล แกมสลัย
 บอกลไทยทรลักษณให้ เหตุนี้พึงเห็น ฯ
- ๑ หนึ่งน้ำเหลของหม่นแต้ม ในตัว
 อีกหนึ่งน้ำเซาะหัว เหตุร้าย
 ไทยสัซซอบเชิญกล้ว ไกลจาก เจียรพ้อ
 แม้ว่าดิอนาศ่าย เผ่าพ้องตัวตาย ฯ
- ๑ จวบจบนพรตน์เรื่อง เรื่องลักษณ
 เปนศรีสุนทรศักดิ์ เทร็ดเกล้า
 เฉลิมแผ่นภคจักร ขอมโลกย์
 คุงค่นครศรีเจ้า แจ่มหล้าเสวยรมย์ ฯ
- ๑ สม่ภารไฟโรจเรื่อง เรื่องรัตน์
 มลมังมณชรธ เขกล้วน
 โส้สมแสงสริยเทิดทก ถึงเทพ เทียมฤา
 สรรพสิ่งพรณพร้อมถ้วน ห่อนด้อยทันแดลง ฯ

๑ คำหรีบ^๕เรื่องราชัน^๕ นำสนอง
 ฆา^๕ท^๕บ^๕นอม^๕ร^๕ค^๕ร^๕อง ครอบเกล้า
 พ^๕ง^๕บ^๕ญ^๕พ^๕ร^๕มา^๕จ^๕อง จอมท่วย
 แม^๕แต่^๕ช^๕อ^๕ย^๕ญ^๕า^๕เ^๕้า อาจ^๕อ^๕ย^๕แ^๕ด^๕ล^๕ง^๕ค^๕ว^๕า^๕ม

๑ ในกาล^๕อ^๕ง^๕ค^๕ด^๕ไ^๕ ม^๕น^๕
 จ^๕ัก^๕ก^๕ล^๕า^๕ว^๕ส^๕ร^๕ิ^๕ก^๕า^๕ค^๕ร^๕ ล^๕ี^๕ย^๕ส^๕ร^๕ำ^๕ง^๕
 น^๕อ^๕ก^๕น^๕พ^๕ร^๕ค^๕ณ^๕มี^๕ น^๕า^๕ม^๕ช^๕า^๕ค^๕ิ^๕ ช^๕แ^๕ช^๕
 เ^๕ก^๕ิ^๕ต^๕เพ^๕ื่อ^๕ภ^๕า^๕ย^๕ใน^๕อ^๕ำ^๕ง^๕ อ^๕อ^๕ก^๕ท^๕ำ^๕ว^๕ม^๕ห^๕า^๕พ^๕ล^๕ ฯ

๑ ก^๕ล^๕า^๕ว^๕ก^๕ล^๕ส^๕ร^๕ิ^๕ก^๕า^๕ค^๕ร^๕ เ^๕ร^๕ือ^๕ง^๕ร^๕ุ^๕จ^๕ร^๕ั^๕ส^๕แ^๕ง^๕ โ^๕บ^๕ย^๕
 แ^๕ส^๕ด^๕ง^๕เ^๕ก^๕ิ^๕ย^๕ร^๕ุ^๕ค^๕ุ^๕ส^๕ม^๕ มี^๕พ^๕ร^๕ร^๕ณ^๕ก^๕ล^๕ม^๕ก^๕ล^๕อ^๕ม^๕เ^๕ก^๕ล^๕ย^๕ง^๕ พ^๕ิ^๕ค^๕
 ฝ^๕อ^๕ง^๕เพ^๕ิ^๕ย^๕ง^๕อ^๕ท^๕ก^๕จ^๕ร^๕ เ^๕น^๕อ^๕ย^๕ว^๕ย^๕ข^๕น^๕ไ^๕ย^๕ร^๕บ^๕ค^๕ ไ^๕ส^๕ล^๕อ^๕ง^๕ร^๕ั^๕ค^๕ณ^๕
 น^๕้ำ^๕ช^๕า^๕ว^๕ แ^๕ส^๕ง^๕ว^๕า^๕ย^๕ว^๕า^๕ว^๕ไ^๕ว^๕อ^๕ง^๕ ส^๕ู่^๕แ^๕ก^๕ต^๕ค^๕ล^๕อ^๕ง^๕เ^๕ก^๕ล^๕า^๕ค^๕ิ^๕ร^๕
 ร^๕อ^๕ล^๕้า^๕ล^๕ก^๕ไฟ^๕ แ^๕ก^๕ว^๕ค^๕ว^๕ง^๕ไ^๕ด^๕เ^๕ม^๕อ^๕ไ^๕ เ^๕ร^๕ี^๕ย^๕บ^๕ค^๕ุ^๕ล^๕อ^๕ง^๕ส^๕ม^๕
 ไ^๕ว^๕ หน^๕ง^๕น^๕ญ^๕า^๕ท^๕ณ^๕ เ^๕ก^๕ิ^๕ย^๕ย^๕น^๕า ฯ

๑ อ^๕ีก^๕จ^๕ัน^๕ท^๕ก^๕าร^๕อ^๕ัน^๕ มี^๕ล^๕ี^๕พ^๕ร^๕ร^๕ณ^๕ช^๕า^๕ว^๕แ^๕ล^๕ว^๕ พ^๕ิ^๕ค^๕พ^๕ำ^๕ง^๕
 แ^๕ก^๕ว^๕ฝ^๕ล^๕ก^๕เ^๕ล^๕ี^๕ค^๕ ล^๕อ^๕ง^๕แ^๕ก^๕ต^๕เพ^๕ริ^๕ค^๕พ^๕ร^๕า^๕ย^๕ค^๕า แ^๕ส^๕ง^๕เ^๕ห^๕ี^๕ว^๕

ปรากฏชอบ แล่นรายรอบริมดวง เป็นข้อช่วงพรณราย
งามหลากหลายเล่ห์หล้า เกิดเพื่อนาเลียงหทัย อยู่
ภายในอสุรพล จึงวิมลใสสะอาด มินามชาติจันทการ
ถึงเพ็ญวารอันนี้ เขาวารลยได้ เช็ดแห้งให้หาย
หมอง เทียงคั่นรองได้นำ ใส่หลากล้าพอเห็น กลิ่น
เป็นทั้งอ้าง เกิดกับบุญเจ้าข้าง จึงได้มาเมือง ฯ

๒ รตนเรืองไฟโรจรา อังคตมนั้เจ้า
จิตไว้เสรีจสาร สันนา ฯ

๑ เฉลิมการกำหนดแก้ว นามประพาฬพราย
แพรว เพริศพร้อมไฟพลย์ ฯ

กำเนิดประพาฬ

๑ เกิดตระกูลรตนเกอ ธรณินทร์
ทวยเทพเทวินทร์ พรังหน้า
เชิดชีวะหะสูรินทร์ เรื่องราช
ผ่องผากดำบลหล้า แหล่งนั้นภูลมิ ฯ

- ๑ ประพาฬศรีสฤษดิ์สร้าง ไส้แดง
 บางก็ลายกลางแฉลง เล่ห์ไว
 มัธยมคางแสง สัตขมย เทียมนา
 ชาวหม่นพ่างผลกไซ้ ส่อสนเส้งสี ฯ
- ๑ มุนีวรวิเบศร์ไท่ อังคต
 เลยไ้ก่ล่าวกำหนด คำขอ
 ในแก้วประพาฬยศ เยียวยิ่ง
 อิกสังวิศมรือ ห่อนแก่ไกลสูญ ฯ
- ๑ เสรีประยูรราชเรือง ประพาฬ
 เกิดแต่สินสการ กอนโพน
 สรวมแสงนพรคนสาร สยเรือง
 ในพิภคค่านัน หนงนนำสนอง ฯ

พิภคตราคา

- ๑ เพ็ชรอำมราชแก้ว ไพทริย์
 ยกแต่สามประยูร ยิ่งแท้
 ราคาค่าประมูล เสื่อมภาค กันนา
 ตามหนักเขานันแล้ รุ่งชนโดยควร ฯ

๒๑ คำนวณเนื้อหนักไว้ กล้าละบาททองให้
ชอยแตร้าคา ฯ

๒๒ สัญญาสองกล้าถ้วน แปรสสิ่งทองถ้วน
เล่ห์ไขแปง ฯ

๒๓ โดยแสดงสามกล้ากล้า ทองตำลึงหนึ่งหน้า
เร่งชอควรสม ฯ

๒๔ นิยมสกล้าแท้ สองตำลึงทองแล
ชอยให้โดยควร ฯ

๒๕ ประมวญห้ากล้าเผอ สามตำลึงทองเกอ
กับแก้วงามสี่ ฯ

๒๖ โดยตีหักกล้าเนื้อ ในหนัก

สตำลึงทองรัก เร่งชอ

ครบเจ็ดกล้าประจักษ์ ตาซัง

ห้าตำลึงทองคอ ค่าแท้งามสม

- ๑ อย่าฟังแคลงว่าใครได้ ราคา
 อังคตธเกลลงปรว กฏไว้
 กำหนดครั้นสัญญา เขียวแน่
 รวบจบพิภพให้ แห่งรู้ โดยหมาย ฯ
- ๑ บรรยายยกย่งล้วน เลอลักษณ
 เพ็ชรอำมราชสูงศักดิ์ เคกสวาง
 ไพทริยศรีจัก รวบจบ แล้วแซ
 จักสืบมุกอันช้าง อิกไว้ โดยมิ ฯ
- ๑ อันตีฟองมุกไซ้ สัญญา
 กล่าละสลึงทองตรา เปียบไว้
 เร่งหนักเร่งราคา เต็มตอย
 สองกล่าสองสลึงให้ ค่าขึ้นตามควร ฯ
- ๑ ประมวญกำหนดเนื้อ นิลสี
 ซื่อว่าอินทรอันดี บอกแจ้ง
 ราคาพิภพมี หมายอย่าง มุกแซ
 สองกล่าสองสลึงแกลัง กล่าวไว้ทุกกัน ฯ

- ๑ กล่าวอันมรณภูแก้ว ไกรแสง
 ตั้แต่กล่อมหนึ่งแสง คำไว
 สลึงทองหนึ่งโดยแสง พิกัต ทำนนา
 สิบกล่าสบาทให้ ชอยแท้ทองถึง ฯ
- ๑ เพทายหมายเนื้อหนัก งาม
 ห้าสลึงทองดี ชากแท้
 หนักเขาพระมุนี ไ้กล่าว
 เปนแต่ลำคัยแล ซาคีเชอราคา ฯ
- ๑ หนึ่งนามน้ำดอกไม้ เพทาย
 นั้นค่าสลึงทองหมาย อีกอ้าง
 ราคาพิกัตหลาย หลากชาติ นั้นแฮ
 สองตระกูลสยสร้าง คำน้อยไพทอง ฯ
- ๑ หนึ่งนามขอกเบองขยัย กาว
 กลมคิงผลพริกมี แม่นแท้
 พิงพิศพิศงคิ ในคำ
 ควรแต่ไพทองแล เลให้ นคักคัสม ฯ

๑ อิกนามในชาติไช้	สมญา
ซอริกเขเวียนรวา	หนังน
สามทรงล้อตัวปวา	กฎอยู่
ทรงก็เกลี้ยงกลช	ชอบแท้ไพทอง ๗
๑ เพทายหมายชาติเชอ	ราคา
จวบจบศุพพรณา	เสร็จสร้าง
จักแกลงแห่งขมรา	คำชอบ ฟังแซ
เปนคู่โกเมนอ้าง	ค่าไว้คู่กัน ๗
๑ สองนามสองร่วมรู้	ราคา
สองพิภักตัญญา	อย่างไร
โกเมนและขมรา	คำชาติ นัแซ
เนอหนักสามกล้ำให้	ชอบแท้สลังทอง ๗
๑ แม้นหนักเสมอหักกล้ำ	กำหนด
ทองบาทหนึ่งคงยศ	อย่างซอ
เก๋ากล้าซ้งปรากฏ	กลชอบ
ทองคำลือสลังวอ	เร่งให้เห็นสม ๗

พิกัดราคา

๑ อังคมนิค์แกล้ง	เกลาอรรด
ในลักษณะพิกัด	กล่าวอ้าง
โกเมนขมรารัตน์	เรื่องชาติ
เป็นขมิ้นเสีร้สร้าง	สืบนั้นไปมี ๓
๑ ข้ายาทขทหน่มถ้อบ	ถึงแกลง
วีเรองลำเนาแพลง	พลาตปลั่ง
เชิญชาญกรวี่แปลง	ปลตเปลี่ยน
โคขทัยค้อก	กักรอรอนเล็ย ๓
๑ ขทไคไ้คล่องแคล้ว	เขินห
คำหรับคำรงค	แต่ถ้วน
แอบย้งชาตขายส	เชิญช่วย
เทิมแต่งเอกโทลวัน	เล็กข้องปากหัว ๓
๑ คัยค้อจอ้าง	อรรดา ท่านญา
ทำเนียบทำนงหา	เก่าแก่
เรียบราวเรองเขาราค	เรองราชู
เลยระคายค้อแล	เท่าเฝ้าไปปูน ๓

ตำราเชยวสุกร

๑ ขอบูลพิพิธเจ้า พรผล
 ศกัลกษณ์สนองกล กล่าวอ้าง
 ในเชยวสุกรผจญ ณรงค์ร้าย
 ตามนักสิทธิธวัช สฤทธิไกร ไททอง ๗

๑ ปางพระอังกคมนี้ ทรงศรีสุนทรวรา บรรพ
 ชาติชาญคล่อง ชรล่องล่องอภิญญาณ เป็นพฤตมา
 จารย์จอมเทพ หม่อมมรเสพย์ช้องตาม ในความโลกย
 สาครไสย ชรรณอินไข้ช้องขัด ไวหารมหัทจักรยับท
 แน่กำหนดคปกรณา คัมภีร์อำพรหมเพศ พร่อมพระเวท
 อาคม อุกมคุมหิมา อพรรณานามเชยว สุกรเกยว
 โกงค้อม มีศรีย้อมหลายหลาก งอกกายฝากผาแฝง
 เกิดเกือแสงเจริญศักดิ์ อันปรตยักย์อย่างผล ล่วง
 ผจญอินราช เป็นเชยวชาติชาญแก้ว งามเพริศ
 แพร้วไพโรศรี บางอันมีฤทธิวิเศษ บางมีเศษเพิ่มผล
 พิศหลายกลหลายเล่ห์ บางเส้นที่แห่งผู้ อังคต
 มุนินทร์ รู้ กล่าวแก้เสร้างสาร สันนา ๗

เขยวคุณ

- ๔ เขยวไคคจไค กังแถลง
 เสมอหนึ่งผักปลิงแดง เกชลา
 ยางเขยวเอนงามแดง หงอนไก่อ่ กอกนา
 ยางกัแถวเหลืองกา เกิดเกอในตัว ฯ
- ๑ เขยวเปนกเล่เห็น นำสนอง
 ควรว่าชอบถอครอง ศขให้
 จักเพิ่มโภคมลมอง หมายหม่น
 ชอบพ้อพานิชไว้ อาจอ้างอวยผล ฯ
- ๑ เขยวหนึ่งกายห่อคน ตามแสดง
 เขยวหนึ่งเป็นสีแสง เหล็กได้
 แถวหินเหตกังแถลง หลากเล่ห์ อิกนา
 ซอมิตรอาพทให้ แห่งรู้สามสถาน ฯ
- ๑ ใครถอเขยวทั้งอ้าง ออกพรรณ นนา
 เจริญศึกคิคุชมหันต์ ยิ่งล้ำ
 สาครวาวอคมขยัน ฤาอาจ ต่อแซ
 เปนประเจียดประจก้า กังควบวิทยา ฯ

- ๑ เขียวหนึ่งสีสอาดอ้าง เบญจพรรณ
 เขียวหนึ่งคอกกกร เกษได้
 เขียวหนึ่งคกเทียบทัน คอกกกรณิ กานา
 ชอเทพิดาไซ ส่อซ่าเป็นสาม ฯ
- ๑ สามเขียวควรคไว ครองทรง
 กักมารอันยง ยิ่งแท้
 เกิดความเสน่ห่มง คดเล็ก
 ฤเทพิดาแล เลิศนี้ควรสงวน ฯ
- ๑ เขียวไทรากงอกเงอม งามงอน
 คคกเกอยไก่อสลอน สลัปล้าง
 ฤกลวงอย่าประวอน หวังว่า เลยพ้อ
 ขาล่องอรินล้าง คลาศแคล้วไภยพาน ฯ
- ๑ ชอพระตระเลียบไซ สมญา
 ไทจักเทียบทันหา ยากแท้
 ทรมหิทธิศักดิ์ดา ทาลเทศ
 เปนประเจียคเล็กแล ษัตยของอินทราวย

เขี้ยวไทย

- ๑ เขี้ยวไคปลายกลีบเลี้ยว เวียนวง
 ปลายปักแทงถกตรง ต่อกัน
 นามชอพระทรง ครีท่าน ไทยแซ
 ถือกักขบหัวไข่น ชัมม้วยมลายลาญ ฯ
- ๑ วงเขี้ยวกลมกล่อมแพรว เพราพราว
 แผลงพลิกเลียงเฉวียงปลาย ออกซ้าย
 นามชอเพชรนารายณ์ เรืองเดช
 ถील่องอรินผ้าย นาคแพ้วพองหนิ ฯ
- ๑ ขางวงปลายออกเขือง หนส้ท่า
 ชอพระเงินทรกำ หนคไว้
 เขี้ยววนเล็กเหล็กรำ พรหมกล้าว คณนา
 ชอบแต่งขนพลไซ้ ซาคีเขือชาญสมร ฯ
- ๑ เขี้ยวไคแดงแมนคอก จงกล นินา
 ลางคอกตระแบกยล อย่างแท้
 นามชอจักรมงคล ควรคู่ ครองพ่อ
 เป็นสวัสดิศิวาห์แล้ แห่งผู้ถอดนอม ฯ

- ๑ เสรีแสดทองโคยเคชเขียว คมแหลม
ในสุกรอันแกม เกิดเกอ
บรรจบจบเิมแซม สारล่อ ลิ่นแซ
นักสิทธิสนทรเพื่อ ฝากอ้างอวยผล ฯ
- ๑ นรินทาภรณ์ออกอ้าง อรรถแถลง
นายช่างสพวรรณแจ้ง จัดไว้
คำหรวรรัตนเรืองแสง ไตรมล่อ ลิ่นนา
เชิญกระวีวานให้ ทิแถมกลกลอน ฯ
- ๑ ไว้เป็นฉบบ์เขื่อง บุรณบท ท่านนา
คงค่นครควรรยค อย่างอ้าง
เฉลิมแผ่นภคาทศ อรรมิภ ราชแซ
เป้นประทีปเวียวัง สว่างแก้วกุสุมาล ฯ
- ๑ ของคงคูป้า ฝากดิน
ตราขสเมรมาศอินทร์ หล่มล่าง
เทวาสรามรินทร์ เรืองเคช
เชิญช่วยเป้นองค์อ้าง อิกข้าขอแถลง ฯ

๑ สันตงบาทจอมจักรแก้ว กรองสน
 เรืองเรืองรัตนพิมล มาคได้
 ร้อยร้อยบรรยายบน บำบ่วง พระนา
 เข้าคำเจ้าข้าไหว ห่อนเว้นถวายกร ฯ
 ๑ ถึงกาลปานนี้สร้าง ลอยสูญ เลยพ้อ
 ไฟประไลยมามูล ออย่าใหม่
 อักลมประไลยภูล เผยอฝาก พระเอย
 อักนิฐมหิทธิพรหมไค้ โลกย์ตั้งขอคิน ฯ
 ๑ ไกรพานไกรพยชี่ เชิญถวาย
 บาทบันอมรสาย สืบหล้า
 หนึ่งนานจักอันตราย รัตนชาติ
 สูญเลื่อมเสียดายหน้า คู่แก้วควรเมือง ฯ
 ๑ ทวยไท่นักสิทธิท้าว เทพา
 นัยโกวิคัยคังหนา หนั้นหน้า
 อังคตพฤตวิพฤตมา จอมเทพ ถ้วนแซ
 หมายหมู่รัตนรุ่งหล้า โลกย์ให้เจริญผล ฯ

๑ นรินทร์^๑ชู^๒ไ้^๓แท^๔
กลอนกล่าวเอกโทแฝง
ไม้ไ้^๕ห่อนชาญ^๖แฝง
กึ่งละบทข้าปล้ำ

๑ ข้าบาทพระพทอเจ้า
เริ่ม^๑เร^๒อง^๓รัตน^๔ใน^๕สาร

พลางจำหลักพลางขาน
เลยไ้^๑ว้าย^๒วัน^๓ข้าง

๑ ใน^๑เมื่อ^๒พระเส^๓ร์^๔จ^๕สร้าง^๖
พระ^๑เคร^๒อง^๓เบ^๔ญ^๕จา^๖ทอง
ประ^๑ค^๒ย^๓ประ^๔ดา^๕กร^๖อง

เทียบ^๑ม^๒ทิ^๓พ^๔ย^๕พิ^๖มาน^๗หน้า

๑ ข้า^๑ย^๒ก^๓ อ^๔ย^๕ท^๖ว^๗ร^๘าย^๙
ข้า^๑ย^๒ก^๓ ไ้^๔ค^๕ัน^๖ค^๗ห^๘าย^๙
ข้า^๑ย^๒ก^๓ ท^๔ร^๕ชน^๖หล^๗าย^๘
ข้า^๑ย^๒ก^๓ ท^๔ก^๕ข^๖ั^๗ฉ^๘ว^๙น^{๑๐}หน้า

ถึง^๑แ^๒ด^๓ล^๔ง^๕ พ^๖อ^๗เ^๘ย^๙
เก^๑ล^๒อ^๓น^๔ก^๕ล^๖้า
ผล^๑ค^๒ิ^๓เปลี่ยน^๔ ใ^๕ช^๖้น^๗า
ป^๑ร^๒า^๓ช^๔ญ^๕ช^๖อ^๗ง^๘ป^๙าก^{๑๐}ห^{๑๑}ัว ๗

จ^๑อม^๒ป^๓รา^๔ณ^๕
ส^๑ย^๒ส^๓ร^๔้าง^๕
เพ^๑ล^๒ง^๓พ^๔ร^๕้า
ป^๑าก^๒ข^๓้า^๔ไ้^๕ค^๖อ^๗ล^๘ง^๙ค^{๑๐}ร^{๑๑}ว^{๑๒}ญ ๗

ท^๑ร^๒ง^๓ส^๔น^๕อ^๖
เ^๑ง^๒พ^๓า
ไ้^๑ท^๒ร^๓ร^๔ั^๕น^๖ ย^๗ิง^๘แซ
เ^๑ย^๒ย^๓ม^๔เ^๕ย^๖ม^๗ย^๘ว^๙น^{๑๐}เช^{๑๑}ษ^{๑๒}ม ๗

อ^๑ัน^๒ท^๓ร^๔าย^๕
แ^๑ห^๒่ง^๓ข^๔้า
ใ้^๑น^๒โล^๓ก^๔ย^๕
ผ^๑่าน^๒แ^๓ล^๔ว^๕า^๖ค^๗ิน ๗

๑	คิงยศพระเคซ	เจ้า	จอมกรุง
	คิงยศพระเคซ	ผดุง	แหล่งหล้า
	คิงยศพระเคซ	คอง	ครองโลกย์
	คิงยศพระเคซ	หน้า	ยังทั้งแดนไตร ฯ
๑	ข้าบาท	ธิเบศร์ไท	ทรงทศ ธรรมแซ
	ข้าบาท	บุรณเฉลิมบท	บอกอ้าง
	ข้าบาท	พระยอดยศ	ขอโลกย์ ไว้พอ
	ข้าบาท	พระมาลาง	บาปให้เสียสูญ ฯ
๑	ขอเคซ	พระขึ้นแก้ว	ไตรจักร
	ขอเคซ	พระทรงคักคัก	เทวีกเกล้า
	ขอเคซ	พระหริรักษ์	รอนราพ
	ขอเคซ	พระผ่านเผ้า	แผ่นหล้าเสวยบรมย์ ฯ
๑	พระเกษรต์	ไกรคักคักแผ้ว	ภูลพอยม
	พระเกษรต์	คัยทกข์ โทม	นัคฉวน
	พระเกษรต์	ชันชวนไสม	นัคทัว
	พระเกษรต์	แผ้วผลฉวน	โลกย์ของสรวเสริญ ฯ

๑ คำหรีบ^๕เรอ^๕รัตน^๕
จอมจักรพรรดิเจ้า^๕ของ
งามควร^๕คู่ควร^๕สอง
เฉลิม^๕ลักษณะ^๕งาม^๕ถ้วน

๑ ผู้^๕ใด^๕ใด^๕ทั้ง^๕ไท^๕
ร^๕ียบ^๕น^๕พร^๕ัต^๕น^๕สาร^๕
จัก^๕เป็น^๕เท^๕พ^๕นา^๕จาร^๕ย^๕
เพ^๕ระ^๕เพ^๕ื่อ^๕ผล^๕ร^๕ั^๕ฐ^๕น^๕

๑ ยะ^๕ทุ^๕ล^๕เส^๕ร^๕ั^๕ฐ^๕น^๕
ส^๕วน^๕ส^๕อบ^๕ช^๕อบ^๕ฉ^๕บ^๕ย^๕
ไ^๕คร^๕ร^๕เ^๕ร^๕ัง^๕ค^๕ำ^๕น^๕ย^๕
เส^๕ม^๕อ^๕ห^๕น^๕ง^๕ไ^๕ด้^๕แ^๕ก^๕ว^๕ห^๕น^๕ำ

เม^๕ื่อ^๕ท^๕ำ^๕น^๕น^๕จ^๕ระ

๑ ค^๕ั^๕กร^๕า^๕ช^๕พ^๕ิน^๕ร^๕ั^๕ย^๕เ^๕็ก^๕
ใน^๕อ^๕ัส^๕ส^๕ัง^๕ว^๕ั^๕จ^๕ร^๕ของ^๕
ส^๕ก^๕ร^๕บ^๕ก^๕ษ^๕เ^๕ช^๕ฐ^๕ม^๕า^๕ศ^๕ต^๕ร^๕อง^๕
น^๕ย^๕ส^๕เ^๕อ^๕น^๕ไ^๕ด้^๕ถ^๕ว^๕น

น^๕ำ^๕ส^๕น^๕อง

ย^๕บ^๕ล^๕้วน^๕
ส^๕ม^๕ก^๕ง^๕ แ^๕ก^๕ว^๕แ^๕ช^๕
ถ^๕่อ^๕ม^๕เก^๕ล^๕ำ^๕ทุ^๕ล^๕ถ^๕ว^๕าย^๕ ๗

พ^๕ย^๕พ^๕า^๕น^๕
เส^๕ร^๕ั^๕ฐ^๕น^๕

จ^๕อม^๕ข^๕ำ^๕ง^๕
ก^๕ล^๕ำ^๕ว^๕แ^๕ก^๕ว^๕ค^๕ำ^๕ง^๕า^๕ม^๕ ๗

ค^๕ำ^๕ห^๕รี^๕บ^๕ ท^๕ำ^๕น^๕า^๕
ย^๕อ^๕ก^๕ห^๕ำ

ก^๕ำ^๕ห^๕น^๕ก^๕ ไ^๕ว^๕พ^๕ื่อ^๕
น^๕่ง^๕ไ^๕ว^๕ไ^๕คร^๕อง^๕ช^๕ม^๕ ๗

ส^๕ิ^๕ย^๕ส^๕อง^๕ ย^๕ั^๕แ^๕ช^๕

ย^๕บ^๕ล^๕้วน^๕
เ^๕ร^๕ี^๕ย^๕บ^๕แ^๕ต^๕ง^๕ แ^๕ล^๕ั^๕ว^๕พ^๕ื่อ^๕
เส^๕ร^๕ั^๕ฐ^๕น^๕เ^๕า^๕ว^๕ส^๕า^๕น^๕ ๗

